№ 257 Oplata pocztowa uiszczona ryczałtem. פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאדזשער טאגעבלאט

21-טער יאהרגאנג | 5 listopada 1928 r. | מאנטאג, כ״ב מרחשון תרפ״ט | [illegible]

דירה-געלד ווערט געהעכערט אויף 6 פראצ.

װ א ר ש א (טעלעפאניש) ווי בעוואוסט האט מען אין די רעגירונגס-קרייזען אויסגעארבייט א פראיעקט וועגען א צוגאב פון 52 פראצ. צום דירה-געלד. דאס דאזיגע געלד האט נישט געזאלט גיין פאר די ווירטס-לייט נאר אויפ'ן פאנד פון גאנדערציוואויען די שטאט. דער פינאנץ-מיניסטער טשעכאוויטש האט אבער ענד-גילטיג אפגעווארפן דעם דאזיגען פראיעקט.

דער פינאנץ-מיניסטער טשעכאוויטש האט דאגעגען אויסגעארבייט א פראיעקט וועגן א צוגאבע פון 6 פראצ. צום דירה-געלד, וועלכע זאלען גיין אויף דעם אויסבעסערונגען צוועק.

די וואהל-קאמפאניע אין אמעריקא.

נ י ו - י א ר ק (א. וו.) די פארוואהל-קאמפאניע צו די פרעזידענט-וואהלען אין אמעריקא האט שוין פערכאפט די גאנצע בעפעלקערונג. עס איז פארגעקומען, אז די וואהל-קאמפאניע ווערט געפיהרט ווערען זעהר עקשנות'דיג.

א נייע גרויסע סינאגאגע אין װארשא

לכבוד די יובילעאום-פייערונגען פון דער פוילישער אונאפהענגיקייט

װ א ר ש א, (טעלעפאניש) אין דער ווארשאווער קהלה-פערוואלטונג איז נעכטען פארגעקומען א ספעציעלע זיצונג געווידמעט די פייערונגען פון 10-יעהריגען יובילעאום פון דער פוילישער אונאפהענגיקייט. עס איז בעשלאסען געווארען לכבוד דעם יובילעאום אויסצובויען אין צענטער שטאט א גרויסע סינאגאגע.

צו דעם צוועק האט שוין די קהלה אסיגנירט 25 טויזענד זל. א חוץ דעם איז בעשלאסען געווארען ארויסצוגעבען פרייטאג און שבת 2 טויזענד מיטאגען פאר דער אריבער אינטעליגענץ, לייגען צווי צוויי גרויסע ליכט אויפ'ן קבר פון אונבאקאנטען זעלנער און אויפ'ן קבר פון יודישען אונבעקאנטען זעלנער און פרעזענטירען א קינדער-צוג צום פאלאץ פון מלוכה-פרעזידענט.

די זאך-קענער-קאנפערענץ אין בריסעל

פ א ר י ז (ספ.) די ידיעה, וואס האט זיך פארשפרייט אין דער פרעסע, אז די קאנפערענץ פון די זאך-קענער זאל פארקומען אין פאריז אדער לאנדאן שטימט נישט מיט'ן אמת.

די קאנפערענץ פון זאך-קענער וועט פארקומען אין בריסעל.

די מארגענדיגע זיצונג פון סיים

װ א ר ש א (טעלעפאניש) אויף דער דינסטאג'דיגער זיצונג פון סיים געפינט זיך פאלגענדער טאג-ארדנונג: די ערשטע לעזונג פון פרעליםינאר-בודזשעט; בעריכט פון דער קאמיסיע פאר אגרער-רעפארמען; בעריכט פון דער יורידישער קאמיסיע; דער דרינגענדער פארשלאג פון פ. פ. ס. וועגען די פרעסע-קאנפיסקאציעס, דרינגענדער פארשלאג פון פ.פ.ס. וועגען די ענדערונגען פון דער וואהל-ארדינאציע צו די גמינע און פאוויאטאווע-ראטען אין גאליציע, דרינגענדער פארשלאג פון פ.פ.ס. וועגען פערזארגונג אויף דער עלטער. א חוץ דעם געפינט זיך אויף דער טאג-ארדנונג דער פראיעקט פון פולק. סלאוועק וועגען ענדערן די קאנסטיטוציע.

ארעסט פון 1000 אנארכיסטען אין יאפאן.

ט א ק י א (ספ.) פון טאקיא מעלדעט מען, אז די יאפאנישע פאליציי האט לעצטע טעג דורכגעפיהרט א גרויסע אבלאווע אויף די לינקע ארבייטער-עלעמענטען. עס זענען ארעסטירט געווארען 1000 אנארכיסטען. די תפיסות זענען פול מיט ארעסטירטע.

דער צו גרויסער אימפארט מאכט חרוב די ווירטשאפט פון לאנד

אויפרוף צו אלע לאדזשער בירגער צו שטיצען די היימישע פראדוקציע

בירגער!

צוריקגעפיהרט געווארען פון דער השגחה צו א זעלבסטשטענדיג פאליטיש לעבען, מוזען מיר אנווענדען אלע מיה כדי די אונאבהענגיקייט פון דער פוילישער מלוכה צו בעגרינדען אויף פעסטע יסודות, א וויכטיגער פאקטאר אינ'ם אויפבוי פון דער מלוכה איז די ענטוויקלונג פון די ווירטשאפטליכע כחות. חגם פאר די 10 יאהר פון אונזער פאליטישער זעלבסטשטענדיגקייט איז פיל אויפגעטאן געווארען אויף דעם געביט, סונדעסטהענגען ווייזט די ווירקליכקייט, אז אונזער ווירטשאפטליך לעבען איז נאך נישט ארויף אויפ'ן ריכטיגען וועג. בעזונדערע אנשטרענגונגען פאדערט פון אונז דער איצטיגער משך צייט.

דער פאסיווער האנדעלס-בילאנס, פון וואס פוילען ליידט שוין א צייט איז פאר אונז א ווארנונג, אז מיר זאלען פערטאפלען אונזער וואכזאמקייט. און דער אנאליז בעווייזט, אז דאס שלעכטע לאגע נישט אין ווירטשאפטליכען ארגאניזם פון פוילען, נאר אין מאנגעל פון וואכזאמקייט מצד דער געזעלשאפט.

דער אריינפיהר קען פוילען פון אויסלאנד אויסארבייטונגען, אין וועלכע מען וואלט זיך אהן שאדען פאר אונזער קאנסומציע, ליכט געקענט בעגעהן, אדער דאס נישט דערשעצען די היימישע פראדוקציע דורך וואס מען שטיצט גלייכצייטיג די אויסלענדישע פראדוקציע, אדער ענדליך דורך דעם נישט ווי געהעריג מיהרען אונזערע ארבייטס-ווארשטאטען, ווארפען מיר אפ דאס, פאר וואס מיר צאהלען שפעטער מיליאנען אין אויסלאנד.

צוליב אט דעם מצב האבען מיר בעצאהלט פון יאנואר ביז סעפטעמבער ד. י. אין אויסלאנד: פאר ווייץ 192 מיליאן 61 טויזענד, קארן — 52 מיליאן 254 טויזענד, גערשט — 1 מיליאן 151 טויזענט, האבער — 9 מיליאן 493 טויזענד, קוקורוזע — 8 מיליאן 678 טויזענד, רייז — 57 מיליאן 870 טויזענד, ווייצען-מעהל — 1 מיליאן 886 טויזענד, ציבעלעס — 936 טויזענד, גיס, מאנדלען און ווירצלען — 11 מיליאן 826, קאקאו — 18 מיל. 820 ט. פיש — 7 מיל. 815 ט. פלוימען — 8 מיל. 56 ט. פאמעראנצען — 5 מיל. 478 ט. פעטס — 45 מיל. 970 ט. חמץ — 7 מיל. 117 ט. פוילישע זל.

צי ווארפען נישט די דאזיגע פאזיציעס פון אונזערע אויסגאבען אויף אונז קען בעשולדיגונג? אונזער שולד וועט נאך גרעסער, ווען מען וואט אין זין אז פערמאגענדיג גענוג ווירטשאפטס-בחוות אפילו אויף עקספארט האבען מיר ארייגעבראכט רויה-לעדער אין דער צייט פון יאנואר ביז סעפטעמבער פאר 56 מיל. אויסגעארבייטע — פאר 79 מ ל. זל. האבענדיג אין לאנד גענוג גוטע האנדווערקער האבען מיר פאר דער זעלבער צייט ארייגעפיהרט פאר 11 מיל. 800 ט. זל. שיך. דאס זעלבע פוטער, גלאזווארג, אייזען, טעקסטיל-ארטיקלען, וואס פערמאגענדיג א הויך ענטוויקעלטע טעקסטיל-אינדוסטריע וואס קען בעפרידיגען אלע אונזערע בעדערפענישען און קען אויך ארבייטען פאר עקספארט, האבען מיר אין דער צייט ארייגעפיהרט פאר 40 מיליאן באוועל-שטאפען, פאר 14 מיל. וואל-שטאפען. אין און פאר 19 מיל. קאנפעקציע' קארגע 9 מיל. גאלאנטעריע, קאסמעטיק און פערפומען פאר 8 מיל., זיידען-שטאף פאר 29 מיל. א.אז.וו.

אמת צו אקטיוויזירען אונזער האנדעלס-בילאנס איז נויטיג צו פערגרעסערען אונזער עקספארט און צו ענדערן די ארגאניזאציע פון דער ארבייט אין אמאנייע ווירטשאפטס-צווייגען, די שריט וואס זענען אין דער ריכטונג אונגערנומען געווארען וועלען אבער נישט פיהרען צום ציל, אויב די פוילישע געזעלשאפט וועט נישט אנווענדען גענוג מיה, אז דער היימישער פראדוקט זאל ווי געהעריג גענוצט ווערען אין לאנד.

מיר רופען דעריבער צו אייך לאדזשער בירגער, צו שטיצען די היימישע פראדוקציע! געדענקט אז קיינער פון אונז טאר נישט ניצען קיין אויסלענדישען פראדוקט, אזוי לאנג מיר איבערצייגען זיך נישט, אז דער זעלבער פראדוקט ווערט נישט אויסגעארבייט אין לאנד.

מיר טארען נישט אריינפיהרען קיין לוקסוס-ארטיקלען פון אויסלאנד, ווייל דערמיט שאדענט מען דעם ווירטשאפטליכען מצב פון לאנד! לאמיר דעריבער אלע העלפען צו בעפעסטיגען און געזונד מאכען אונזער ווירטשאפטליך לעבען דורך בעגרעניצען דעם אימפארט, דורך שטיצען די היימישע פראדוקציע און איינפיהרען מעהר ווירטשאפטליכקייט און אונזער אייגענע ווירטשאפטען!

דער ראט פון דער געזעלשאפט צו פאדערן די היימישע פראדוקציע.

פון ספארט-לעבען

די נעכטיגע פוסבאל-מעטשען פאר דער פוילישער מייסטערשאפט פון דער עקסטרא-ליגע

„קראקאוויא" — „ל. ק. ס." 1:7

„ווארטא" — „לעגיא" 2:6

„רוך" — „ווארשאוויאנקא" 3:1

„י. ט. צ." — „פאגאן" 0:1

„טשארני" — „פאלאניא" 2:0

„טוריסטען" — „ט.ק.ס." (ווארשאווער)

קוואליפיקאציע-מעטשען

„ל.ט.ס.ג." — „פאלאניא" (פרזשעמיסל) 0:2

„גארבארניא" — „פאגאן" 1:2

זאפארט צו פערמיטען

וואוינונגען

בעשטעהענד פון 1, 2, 3, 4 און קיכען מיט אלע בעקוועמליכקייטען, ערשטקלאסיגע אויספיהרונג אויף דער פאמארסקא 41 און ציגעל-גאס 101. צו בעזיכטיגען א גאנצען טאג. געוויערעס צו ערפאהרען פאמארסקא 41 אין קאנטאר פון 12–3 מיטאג.

אכטונג פאבריקאנטען!

איך האב דעם כבוד צו מעלדען די ג' ה' פאבריקאנטען, אז איך האב געעפענט אהן עלעקטרא-טעכנישע ווערקשטאט אויף סילינסקי 75 „מאטאר"

אונטער דער פירמע

איך נעם אן מאטארען און דינאמאס צום אויסבעסערן און ניי וויקלען מיט גאראנטיע. אינסטאלאציע פון בעלייכטונג און קראפט מיט קאנצעסיע פון דער עלעקטראווניע. לאנגיעהריגע אויסלענדישע פראקטיק. פינקטליכע און רעעלע בעהאנדלונג! ביטע זיך איבערצייגען!

מיט דורך-ארץ ל. מיללער דיפל. עלעקטראטעכניק.

בעט.: פריוואט-וואוינונג צעגעלניאנא 9 וו. 10 פראנט

עס ווערט געזוכט א קוואליפיצירטע

גלאנץ-שפולעריז

צו ערפאהרען ביי פירמע יאסוב פוסס עט קאמפ. זאכארניא 31

ד״ר א. ס. טענענבוים

וואולטשאנסקא 4, טעל. 40-25

אינערליכע קראנקהייטען

איז צוריקגעקעהרט

נעמט אן פון 6 – 7 נאכמ.

Dr. Wołkowyski

צוריקגעקעהרט

און זיך איבערגעצויגען אויף

צעגיעלניאנא 25

טעלעפאן 26-87

ספעציעל-ארצט פאר הויט-, ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע. אלע-טרא אנאליזען. בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

נעמט אן פון 8–10, 12 – 2 און 4–8 אוונט.

בעזונדערע ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. A. Gotlib

ספעציאל-ארצט פאר אקושער און פרויען-קראנקהייטען

Piotrkowska 26 — Telef. 77-50

נעמט אן פון 4 ביז 7.

לעזט און אבאנירט דאס „לאדזשער טאגעבלאט"

צו דער חתונה פון

ה' ש. פרענקעל מיט פרל. פ. בלאדע

גראטולירען הערצליך און ווינשען פיל גליק

א. דיאמענט, א. ווישאצמא

ערשטקלאסיגע פריוואט טאנץ-שולע

וואו ס'ווערט געלערנט די נייעסטע מאדערנע טענץ, איינגעלנע לעקציעס אויך אין גרופענווייז. מיט זעהר גוטע בעדינגונגען.

מיט אכטונג

דיפלאמירטער טאנץ-לעהרער ב. לעבאוויטש

שענקעוויטשא 15, פראנט, I שטאק.

בעט. ס'ווערען אנגענומען שילער און שילערינס יעדען טאג פון 11 פריה ביז 10 אוו. אין קאנצעלאריע.

Dr. med Adam BENDER

ספעצ. פאר אינערליכע און הארץ-קראנקהייטען

Przejazd 30, Telef. 54-68.

5809 נעמט אן פון 5–7 נאכמיטאג.

Dr. med. A. Mazur

ספעציעל-ארצט פאר אויערן, נאז און האלז-קראנק ווי אויך שטים און שפראך-פעהלער

האט זיך איבערגעצויגען אויף

חסכאדניא 65

איינגאנג אויך דורך פיעטריק. 46) טעל. 66-01

צוזאמען מיט'ן יודישען ארבייטער און אונטער-געדריקטע יודישע קלאסען בעוויינען מיר דעם טויט פון דעם קעמפער פאר אלע ארימע און אונטער-דריקטע ה' בייניש מיכאלעוויטש

(יוסף איזביצקי)

זאל זיין אידעאל נישט פערלאשען ווערען.

די פערוואלטונג פון יודישען צייטונגס-פערקויפער-פעראיין אין לאדז

ד״ר א. גאלדמאן

צוריקגעקעהרט.

ד״ר מ. וואלפסאן

חסכאדניא 17, טעל. 28-83

צוריקגעקעהרט.

Dr. Niewiażski

האט זיך איבערגעצויגען

אויף אנדזשעיא 5, טעל. 59-40

נעמט אן פון 8–10 פריה און פון 5–9 אוונד.

ספעציאל-ארצט פאר סיפיליס, טריפער און מענער-שוואכע בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

פאר דאמען ספעציעלער ווארטע-זאל.

ווייטערע דעמאנסטראציעס אין לעמבערג

צוטריבענע פוילישע און רומענישע מאניפעסטאציעס. — גרויסע ארעסטען אין אוקראינישען אקאדעמישען הויז.

רומענישער פארלאמענט זאל פונאנדערגעלאזט ווערן

היטערדיגע דעמאנסטראציעס אין לעמבערג

די ביז־איצטיגע אויספארשונג וועגען די בלוטיגע געשעהענישען אין לעמבערג האט פעסטגעשטעלט, אז דאנערשטאג דעם 1. נאוו. אינדערפריה האט זיך די אוקראינישע יוגענד פערזאמעלט אין אוקראינישען אקאדעמישען הויז. צוליב דעם, וואס אזעלכע פערזאמלונגען קומען נאך אויך היינט פאר, האט די פאליציי דארט געמאכט עטליכע רעוויזיעס. אלע סטודענטען, וואס וואוינען נישט אין אקאדעמישען הויז זענען ארעסטירט געווארען.

לעמבערג, א. ה. די פאליציי האט היינט מעהרערע מאל צוטריבען גרעסערע גרופען פוילישע סטודענטען, וועלכע האבען געפרובט איינארדנען דעמאנסטראציעס אין פערשידענע פונקטען פון שטאט.

לעמבערג, (א. ה.) נעכטען האט זיך דא בעענדעט דער צוזאמענפאהר פון די האלערטשיקעס. אין די בעראטונגען בעטייליגען זיך אויך גענ. האלער, דעפ. גלאמבינסקי און גלח פאנאס.

לעמבערג (א. ה.) נעכטען שפעט אווענד זענען אין לעמבערג ווידער פארגעקומען דעמאנסטראציעס פאר׳ן אוקראינישען אקאדעמישען הויז, די פאליציי האט צוטריבען די דעמאנסטראנטען.

רומענישער פארלאמענט זאל ווערן פונאנדערגעלאזט

בוקארעסט. (ספ.) די רומענישע רעגירונג האט זיך אפגעגעבען אין דעמיסיע. דער רעגירונגס־קריזיס האט זיך אפיציעל אנגעהויבען אין שבת.

דאס פרעזידיום פון מיניסטארען־ראט האט ארויסגעגעבען פאלגענדען קאמוניקאט: צוליב דעם, וואס די אונטערהאנדלונגען וועגען סטאבילזירען די וואלוטע האלטען שוין ביים סוף און צוליב דעם, וואס איצט מוז דורכגעפיהרט ווערען א פאליטיק פון א פינאנץ־קאנסאלידאציע איז געוואונשען, אז עס זאל געשאפען ווערען א רעגירונג פון ראציאנאלער איינהייט און סאלידאריטעט. נישט קאנענדיג ערררייכען קיין רעזולטאט און נישט האבענדיג די מעגליכקייט צו ערפילען די וויכטיגע אויפגאבען, האט די רעגירונג פון ווינטילא בראטיאנו אפגעגעבען א ביטע וועגען דימיסיע.

נאכדעם, ווי די דימיסיע איז אנגענומען געווארען, האט דער רעגענטען־ראט אפגעהאלטען א בעראטונג מיט די פארטיי־פיהרער. געלכטען האט דער רעגענטען־ראט קאנפערירט מיט׳ן גענעראל אווערעסקו. היינט האט געזאלט פארקומען א קאנפערענץ מיט מאניו. עס האבען זיך פערשפרייט קלאנגען, אז מאניו׳ן וועט איבערגעגעבען ווערען די מיסיע צו שאפען דעם קאבינעט און אז דער פארלאמענט וועט פונאנדערגעלאזט ווערען.

עס הערשט אבער אויך אן אנדערע קאנצעפציע און געמליך, צו שאפען א קאאליציע־רעגירונג פון אלע הויפט־פארטייען א חוץ דער פויערען־פארטיי, וועלכע וועט אזוי ארום בלייבען מחוץ למחנה.

עס הערשט אויך א טענדענץ צו שאפען א צייטווייליגע נייטראלע רעגירונג, וועלכע וועט פונאנדערלאזען דעם פארלאמענט און אויסשרייבען נייע וואהלען.

די רעגירונג וועט זיך איינמאל אין יאהר פארשטעלען פאר׳ן סיים.

פאריז. (ספ.) אין פאריזער „מאטען" געפינט זיך אן אינטערוויו מיט׳ן סענאט־מארשאלעק שימאנסקי, וועלכער האט לעצטענס געוויילט אין פאריז. מארשאלעק שימאנסקי האט ערקלערט אין זיין געשפרעך, אז די איצטיגע קאנסטיטוציע, וועלכע האט פיל ענהליכקייטען צו דער פראנצויזישער, איז פאר׳ן לאנד געווארען א קוועלע פאר פיל געפאהרען און די גרעסטע געפאהר איז דאס, וואס די רעגירונגען האבען זיך געהאלטען אויף זעהר שוואכע יסודות. אין משך פון 8 יאהר זענען געוועזען 14 מיניסטארען־קאבינעטען. דער איצטיגער קאבינעט עקזיסטירט שוין 30 חדשים. דאס איז א דאנק דעם מארשאל פילסודסקי, וועלכער האט סטאבילזירט די אויספיהר־מאכט, וואס האט אויך געהאט א גרויסע השפעה אויף דער פינאנציעלער און ווירטשאפטליכער סאנאציע פון לאנד.

עס איז אונמעגליך זיך פארצושטעלען א מאדערנע מלוכה — האט חוימער געזאגט דער סענאט־מארשאלעק שימאנסקי — וואס זאל זיך שטיצען אויפ׳ן פרעסטיזש פון איין פערזאן, וועלכער קאן לוידער אייביג נישט לעבען.

די פארגעזעהענע ענדערונג אין דער קאנסטיטוציע איז אין דער הויפט נוגע די סטאביליזאציע פון דער רעגירונג, וועלכע וועט זיך נאר דארפען איינמאל אין יאהר פארשטעלען פאר׳ן סיים מיט א בעריכט פון איהר טעטיגקייט.

די ענדערונג פון דער קאנסטיטוציע וועט נישט פארקומען אויף׳ן סמך פון א דעקרעט. דער פראיעקט וועט פארגעלעגט ווערען דעם סיים און סענאט אויף א געמיינזאמער זיצונג. די ענדערונג פון דער קאנסטיטוציע וועט אזוי ארום געזעצליך אנגענומען ווערען.

די לעצטע ווערטער פון סענאט מארשאלעק זענען נישט אינגאנצען פערשטענדליך, ווייל ביי דער איצטיגער קאדענץ איז נויטיג בלויז די הסכמה פון סיים און סענאט. (די רעד.)

די דאזיגע רעפארם וועט גאראנטירען די סטאביליזאציע פון דער אינערליכער סיטואציע. אויב דער דאזיגער פראיעקט וועט אפגעווארפען ווערען, וועט פארקומען א זעהר שארפער קריזיס פון פארלאמענטאריזם אין פוילען.

עטנא שפייט ווידער מיט פייער.

ח י ע ן, (ספ.) די צייטונגען מעלדען פון קאטאניען, אז די עטנא איז פון נעכטען אן טעטיג געווארען. ארום 2 נאכמיטאג האט טונ׳ם וואולקאן אנגעהויבען ארויסצושפארען גרויסע וואלקענס רויך, אין א פאר שעה ארום האט מען פון קראטער בעמערקט א פייער.

קאנטראל־פערזאמלונגען

היינט, דארפען זיך שטעלען צו די קאנטראל־פערזאמלונגען צו דער קאנטראל־קאמיסיע אויף נייע טארגאווע 18, די מאנסליים פון יאהרגאנג 1900. וואס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9 און 11 פאליציי־קאמיסאריאטען. וועמענס פאמיליע־נעמען הויבען זיך אן אויף די ליטערעס: Sz.

צו דער קאנטראל־קאמיסיע אויף קאנסטאנטינער 62. דארפען זיך שטעלען די מאנסליים פון יאהרגאנג 1903. וואס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9 און 11, פאליציי־קאמיסאריאטען, וואס זייערע פאמיליען־נעמען הויבען זיך אן מיט Z. U. T

צו דער קאנטראל־קאמיסיע אויף לעשנא 9. דארפען זיך שטעלען די מאנס־ליים פון יאהר־גאנג 1888 וואס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 14־טען קאמיסאריאט וואס זייערע פאמיליען־נעמען הויבען זיך אן מיט:

M N O P R S Sz T U W Z Ż

צו דער קאנטראל־קאמיסיע אויף נייע־ציגעל־גאס 51. דארפען זיך שטעלען די מאנסליים פון יאהרגאנג 1900, וואס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 14־טען קאמיסאריאט, וואס זייערע פאמיליען־נעמען הויבען זיך אן מיט:

O ,N ,M ,Ł ,L ,K ,J ,I

—0—

אפיצירען אויף קאנטראל פערזאמלונגען

היינט, דארפען זיך שטעלען צו די קאנטראל־פערזאמלונגען אין לאקאל אויף נייע ציגעל גאס 51 די רעזערוו־אפיציערען וואס זענען געבוירען געווארען אין די יאהרען 1879 און 1889 מיט׳ן אויסנאהם פון יענע רעזערוו־אפיצירען פון 1889־טען יאהרגאנג, וואס האבען היי־יאהר דורכגעמאכט די מיליטער־איבונגען. ווייטער דארפען זיך שטעלען יענע רעזערוו־אפיצירען פון די יאהרגאנג 1902, 1895, 1896, 1897, 1898, 1900, 1901, 1892, 1893, 1894, וואס האבען אין די פריהערדיגע יאהרען נישט דורכגעמאכט די איבונגען, און זיך נישט געמעלדען צו די קאנטראל־ראפארטען. אויסער דעם דארפען זיך מעלדען צו די קאנטראלע די רעזערוו־אפיצירען און מיליטער־בעאמטע פון די יאהרגענג 1888, 1890, 1891, 1876, 1881, 1882, 1885, 1886, 1887, 1875, וואס האבען זיך אין די פריהערדיגע יאהרען נישט געשטעלט צו די קאנטראל־ראפארטען.

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1908

מארגען, דארפען זיך שטעלען די מאנסליים אנגעהעריגע פון יאהרגאנג 1908 וואס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 7־טען קאמיסאריאט מיט די פאמיליען־נעמען אויף W Z Ź

פאטענטען אויפ׳ן יאהר 1929
בעזארגט דאס ביורא „ארגוס", 36 זאכאדניא 6
קלויזולעס
— און —
זאבעזפיעטשעניעס
אויף וועקסלען
בעזארגט שנעל דאס רעכטס־קאנסולטאנטען־ביורא
„ארגוס", 36 זאכאדניא 36
פראנט. פארטער.

דער סאניטארער צושטאנד אין די מיהלען

היינט א סאניטארע גענעראל־אינספעקציע אין דער גאנצער לאדזער וואיעוואדשאפט

די וואיעוואדישע פליה־אפטיילונג אויסצופארשען דעם צושטאנד פון די תבואה־אויסארבייטונגען האט די טעג דורכגעפיהרט א רייהע לוסטראציעס אין די מיהלען, מעהל־סקלאדען און בעקערייען אין די פאוויאטען: לאדז, בזשעזשין און לענטשיץ. די קאנטראל האט געהאט די אויפגאבע פעסטצושטעלען צי די מילנערס האלטען זיך ביי די פאר שריפטען פון 70־פראצענטיגען קארן־מעהל און צי דער סאניטארער צושטאנד איז א בעפרידיגענדער.

די קאמיסיעס האבען פעסטגעשטעלט אז אין די גרעסטע צאהל מיהלען איז דער סאניטארער צושטאנד זעהר א שלעכטער. אין 3 מיהלען האלט מען זיך נישט ביי די פארשריפטען פון מאהלען. עס זענען צוזאמענגעשטעלט געווארען פראטאקאלען געגען איינציגע מיה־לען. אין דער גאמבינער מיהל זענען קאנפיסקירט געווארען 36 זעק קארן־מעהל, וועלכע ענטהאלטען נישט קיין 70 פראצ.

היינט הויבט זיך אן א סאניטארע גענעראל־אינספעקציע איבערן שטח פון דער גאנצער וואיעוואדשאפט.

צו די וואהלען אין דער קראנקען־קאסע.

אין לאקאל פון האנדווערקער־קלוב, פאלודניאווא 4, איז נעכטען אין אווענד פארגעקומען א וואהל־מיטינג פון האנד־ווערקער־וואהל־קאמיטעט צו די וואהלען אין דער פערוואלטונג אין דער קראנקען־קאסע.

מיט רעדעס זענען ארויסגעטרעטען די ה"ה אדוו. צימערמאן, מאג. שטרויך, ה׳ לובלינסקי און דער קאנדידאט צו דער קראנקען־קאסע ש. שווארצבערג.

עס איז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע צו שטימען פאר דער האנד־ווערקער־ליסטע נומער 7.

פרי־ציוניסטישע פערזאמלונגען

שבת 10 פריה איז פארגעקומען א וואהל־מיטינג אין קינא „פלארא" עס האבען גערעדט די ה"ה ראטמאן האלענדערסקי, בראנד, סטאלארסקי און וואקס פון ווארשא.

שבת 3 א זייגער ביינאכט איז פארגע־קומען אין זאל „אייראפעיסקי" א גרויסע פערזאמלונג פון מאלער, בעקער, פאפיר, און לעדער־ארבייטער. אין דער זעלבער צייט איז אין לאקאל פון קול־מור־אמט אויף וסכאדניא 70 פארגעקומען א פערזאמלונג פון הויז־ווירטשאפ־טערינס.

זונטאג 10 פריה איז אין זאל „אייראפעיסקי" זגערזשער 17 פארגעקומען א פערזאמלונג פון טראנספארט־ארבייטער און אין פליישער־פעראיין א גרויסע פערזאמלונג פון אלע ארבייטער אין דער פלייש־בראנזשע.

אויף אלע פערזאמלונגען איז איינשטימיג בעשלאסען געווארען צו שטימען פאר דער ליסטע 6 פון פועלי־ציון.

פון פאלקס־אוניווערזיטעט ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

מארגען דינסטאג 8 אווענד ארדענט אין די פאלקס־אוניווערזיטעט א פאר־לעזונג אין דער פוילישער שפראך פון בעקאנטען ליטעראטור־ און טעאטער־קריטיקער, ד"ר ווילהעלם פאלעק וועגען ל. נ. טאלסטאי, צוליב זיין 100־יעהריגען געבורטס־יובילעאום. די פארלעזונג וועט פארקומען אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (צעגעלניאנא 4). דער אריינגאנג צו דער פארלעזונג איז פריי.

אימפאזאנטע פייערונג אין דער שוהל „אהל־יעקב"

שבת אין דער פריה בעת׳ן דאווענען אין דער ציוניסטישער שוהל „אהל יעקב" איז פארגעקומען א גרויסע פייערונג צוליב דעם יאהר־טאג פון דער באלפור־דעקלאראציע.

די שוהל איז געווען פול געפאקט. עס זענען אנוועזענד געווען די מיטגלידער פון הינגען ציוניסטישען קאמיטעט און איינגעלאדענע געסט. די פייערונג הויבט זיך אן ביי א זעהר געהויבענער שטי־מונג. דער חזן ה׳ מייסטערמאן מיט׳ן כאר זינגען געהעריגע קאפיטלעך תהי־לים. דערויף האלט אן איינדרוקספולע רעדע ה׳ א. לובאשיצקי, וועלכער רעדט וועגען דער בעדייטונג פון דער באלפור־דעקלאראציע און שילדערט מיט היס־טארישע דאטען ווי אזוי גרויסע יודישע פערזענליכקייטען האבען אין די פער־שידענע צייטען פערשטאנען די אויפ־גאבע פון יודישען פאלק לגבי זיין נא־ציאנאלער בעפרייאונג. ביי דער נעלע־גענהייט דערמאנט דער רעדנער די טרוי־עריגע געשעהענישען ביים כותל מערבי און פערענדיגט מיט דעם רוף, אז דאס יודישע פאלק וועט, נישט קוקענדיג אויף אלע שוועריגקייטען, אויסנוצען די מעג־ליכקייטען, וואס מיר האבען בעקומען דורך דער באלפור־דעקלאראציע און אויפבויען זיין נאציאנאלע היים אין ארץ־ישראל.

די פייערונג, וועלכע האט איבערגע־לאזט א שטארקען רושם ווערט פערענ־דיגט מיט׳ן געזאנג פון „התקוה". די מתפללים האבען אויסגעדריקט זייער אנערקענונג און דאנק די גבאים פון דער שוהל מיט דעם ה׳ ש. לעוו בראש פאר דעם זעהר געלונגענע צוזאמענגע־שטעלטען פראגראם פון דער פייערונג.

שטורמישע פערזאמלונג אין פעראיין פון אבאל־האלב־פאבריקאנטען

עניו־שבת אויף דער טאג־ארדנונג איז א יודישען פעראיין

(ג) געכטען אווענד איז אונטער׳ן פארזיץ פון אדוו. רובינשטיין פארגע־קומען אן אויסערגעוועהנליכע אלגעמיי־נע פערזאמלונג פון פעראיין פון סוחרים פון רויה־שטאפען און האלב־פאבריקא־טען (מאניושקי 5).

דער פעראיין עקזיסטירט סך־הכל א האלב יאהר און זיין ענטוויקלונג איז א גלענצענדע.

אויף דער טאג־ארדנונג איז געשטעלט געווארען די פראגע וועגען שבת. א גרעסערע צאהל מיטגלידער איז דער־פאר, אז דער פעראיין זאל פריטאג־צו־נאכטס און שבת זיין איננאנצען גע־שלאסען. אט ארום דעם שבת־פונקט האט זיך אויף דער פערזאמלונג פונאנ־דערגעפלאקערט א קאמף. מייל האט גע׳טענה׳ט אז ס׳איז א חרפה צוזישען יודען צו שטעלען אזא פונקט אויף דער טאג־ארדנונג, אנדערע האבען געשריגען, אז א בעשלוס וועגען שליסען דאס לא־קאל אום שבת מוז זיין. א דריטער לא־גער האט בעהויפטעט, אז ס׳איז בעסער דאס געלד, וואס פעלט אריין פון דעם קלוב דעם שבת׳דיגען טאג, צו געבען פאר ארימע מיטגלידער...

די פראגע האט ארויסגערופען א גע־האלדיגען טומעל. לסוף איז בעשלאסען געווארען אום שבת צו שליסען דעם פער־איין.

אויך די פראגע וועגען די וואהלען צו דער נייער פערוואלטונג האט ארויסגע־רופען א לעבהאפטע דעבאטע. עס זענען ארויסגעשטעלט געווארען צוויי קאנדי־דאטען־ליסטעס. געווינט האט אבער די מעהרהייטס־ליסטע. אין דער נייער פער־וואלטונג זענען אריין די ה"ה: א. ל. אפט, מ. קאהן, לעווקאווסקי, י. סאוויצ־קי, מ. באנקער, לעווינסאן, ז. ביטער־מאן, פאראווסקי און מ. יודקעוויטש. קאנדידאטען: א. אפאליאן, עלבוים, פישערניאקאווסקי, פרענקעל, העפנער.

ביים פונקט פרייע פארשלאגען האבען איינציגע מיטגלידער זיך ארויסגע־זאגט פאר ערקלערען א באיקאט אויף יענע אפנעמער, וועלכע שיקאנירען די אבאל־העגדלער מיט רעקלאמאציעס א.א.וו.

די דאזיגע פראגע, ווי אויך די פראגע וועגען שאפען אן איינענע קאאפעראטי־ווע באנק, איז איבערגעוויזען געווארען דער נייער פערוואלטונג צום רעאליזי־רען.

פייערונג צום 11־יאהר־טאג פון דער באלפור־דעקלאראציע.

פייערליכע פערזאמלונג אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

ראנערשטאג אין אווענד איז אין לא־קאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזא־ציע פארגעקומען א פייערליכע פערזאמ־לונג צוליב דעם 11. יאהרטאג פון דער באלפור־דעקלאראציע.

דעפ. ד"ר ראזענבלאט עפענט ביי א פול־געפאקטען זאל די פערזאמלונג און שילדערט די בעדייטונג פון דער באל־פור־דעקלאראציע אלס היסטארישען דאקומענט פון ערשטער מדרגה. עס וועט קומען א צייט, זאגט דער רעדנער, ווען מען וועט אין די שולען לערנען די באלפור־דעקלאראציע אלס פעלקער־רעכטליכען דאקומענט, וואס האט ער־מעגליכט דעם אויפבוי פון דער יודישער נאציאנאלער היים אין ארץ־ישראל. גע־ווים זענען אויך אונפערמיידליך שטע־רונגען און שוועריגקייטען ביים פער־ווירקליכען פון אידעאל. מיר מוזען בע־דויערען די טרויעריגע געשעהענישען ביים כותל המערבי און אנווענדען אלע מעגליכע מיטלען, כדי עהנליכע פארפא־לען צו פערמיידען אין דער צוקונפט. אבער ווי פיינליך עס זאל נישט זיין, מו־זען מיר דאך פערשטעהן, אז דאס איז נישט מעהר ווי אן עפיזאד אויף דעם שווערען וועג צו אונזער נאציאנאלער בעפרייאונג. וועלכער דארף אונז דער־מאנען, אז מיר מוזען אליין ערפילען אונזער פליכט לגבי דער צוקונפט פון אונזער פאלק און נישט פערלאזען זיך אויף אנדערע.

דער צווייטער רעדט ה׳ רעד. אונגער. די באלפור־דעקלאראציע בעדייט דעם זיג פון דער ציוניסטישער אידעע. מיר קומען אין נאמען פון א נייעם נאציאנא־ליזם, וואס פאדערט נישט קיין אנעק־סיעס, קיין אונטערדריקונג און אין נא־מען פון אזא אידעע פאדערן מיר אונ־זערע רעכט אויף אונזער היסטארישע פא־טערלאנד. יעדע אידעע מוז זיך אויס־דריקען אין א געוויסער אקטיוויטעט און די ציוניסטישע אידעע מוז זיך אויס־דריקען אין א ווילען אויסגעלייזט צו ווע־רען. די יודען האבען זעהר אפט ארויס־געוויזען א פערשטענדניס פאר ארגאני־זאציע און זייער חוב איז בעזונדערס אין איצטיגען מאמענט ארויסצוווייזען די גרעסטע אקטיוויטעט און ארגאניזא־ציאנס־קראפט, כדי צו פערווירקליכען דעם נאציאנאלען אידעאל. די באלפור־דעקלאראציע, זאגט דער רעדנער, איז אונזער יחוס־בריף, וועלכער בעשטע־טיגט אונזערע היסטארישע רעכט. די ענגלישע רעגירונג פערפליכטעט זיך לויט דעם מאנדאט צו פערלייכטערן אונזערע אויפגאבען, אבער דאס איבעריגע — דער אויפבוי פון דער נאציאנא־לער היים — געהערט צום יודישען פאלק.

די רעדעס זענען אויסגעהערט געווארען מיט גרויס אויפמערקזאמקייט און די חשוב׳ע פרעלעגענטען זענען בע־שאנקען געווארען מיט שטארקע אפלא־דיסמענטען.

—0—

א פעראנדערונג פון פינאנץ־מיניסטעריום וועגען האנדעלס־פאטענטע

דאס פינאנץ־מיניסטעריום האט פו־נאנדערגעשיקט צו אלע לאקאלע שטייער־אמטען א פעראדנונג, אז מען זאל צוטרעטען צו פערקויפען האנדעלס־ און אינדוסטריע־פאטענטען אויפ׳ן יאהר 1929. די פראצעדור און די פרייזען פון די האנדעלס־פאטענטען היי־יאהר וועלען זיין די זעלבע וואס פאראיאהרען. קיין שום נייע צוגאבען וועלען נישט צו־גערעכענט ווערען. דער פערקויף פון פא־טענטען וועט דויערן ביז׳ן סוף יאהר, אזוי ווי דאס איז פארגעזעהען אין געזעץ.

גלייכצייטיג ווערט אויסגעארבייט אין פינאנץ־מיניסטעריום א וויכטיגע אינ־סטרוקציע, וועלכע דארף אויפקלערען און אפשאפען פערשידענע מיספער־שטענדנישען, וועלכע האבען זיך ארויס־געוויזען אין משך פון די לעצטע יאהרען ביים בעהאנדלען די פראגען פון פא־טענטען.

די טעג דארף פארקומען א קאנפע־רענץ פון אלע שטייער־אינספעקטארען, אויף וועלכער די אינסטרוקציע זאל דע־באטירט ווערען.

—0—

לאדזער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר נעמט-אן פון 6 ביז 7 פון אווענד.
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

„Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16 :אדרעס

טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57, אדמיניסטראציע 47.

פ.פ.ס., רעכט אויף ארבייט
און רעכט פאר דער יודישער שול

אין צוזאמענהאנג מיט'ן פארשטעהענדען פעפעסישען קאנגרעס אין סאסנאוויעץ, וועלכער ווערט בעשטימט דעם 1. נאוועמבער, דרוקען זיך אין „ראבאטניק" דיסקוסיאנס-ארטיקלען, אין וועלכע ס'ווערען בעהאנדעלט די שטעלונג פון פ.פ.ס. צו די וויכטיגסטע פראגען פון פוילישען מלוכה-לעבען.

אין נעכטיגען „ראבאטניק" געפונען מיר אנ'ארטיקעל פון פעפעסישען טוער קיעלעצקי, וואס איז געווידמעט די בעציהונג פון פ.פ.ס. צו דער מינדערהייטס-פראגע אין פוילען.

אין דעם דאזיגען ארטיקעל ווערען ארויסגעזאגט אייניגע געדאנקען, וועלכע זענען ביז-איצט נישט געהערט געווארען אין די פעפעסישע רייהען. אויך צייכענט זיך דער ארטיקעל אויס מיט'ן ערנסט און אויפריכטיגקייט. קיעלעצקי הויבט אזוי אן זיין ארטיקעל:

„נעבען דער פוילישער סאציאליסטישער פארטיי, זענען טעטיג אין די גרעניצען פון דער רעפובליק אייניגע סאציאליסטישע פארטייען פון די נאציאנאלע מינדערהייטען. די בעציהונג צו די דאזיגע פארטייען איז אייגענטליך נישט רעגולירט. דער דורכשניטליכער פעפעסאוויעץ גיט זיך נישט אפ קיין רעכענונג צי מ'דארף למשל בעטראכטען דעם „בונד", אדער „פועלי ציון" פאר שותפים. אויף דעם געביט זענען נישטא קיין אלגעמיינע פארטיי-דירעקטיווען.

מ'דארף פעסטשטעלען, אז אין משך פון די לעצטע פאר יאהר האבען מיר א סך געטון אין דער ריכטונג צוזופאסען אונזער טאקטיק מיט אזעלכע פארטייען, ווי „בונד" און די דייטשע סאציאליסטישע ארבייטס-פארטיי. אנגעהויבען האט עס זיך פון א לאקאלע צוזאמענארבייט אין די שטאט-ראטען און קראנקען-קאסעס. דער צוטרוי, וועלכער איז געוואקסען געווארען אין דער געמיינזאמער ארבייט, האט דערפיהרט צו א געמיינזאמער ליסטע מיט די דייטשע סאציאליסטען צו די סיים-וואהלען. אלס ווייטערדיגער עטאפ פון א געמיינזאמער ארבייט מיט די סאציאליסטען פון די אנדערע נאציאנאליטעטען דארף מען בעטראכטען דעם געמיינזאמען וואהל-בלאק צו דער לאדזער קראנקען-קאסע, וועלכער איז געשלאסען געווארען נישט נאר מיט די דייטשע סאציאליסטען, נאר אויך מיט'ן „בונד" און די רעכטע „פועלי ציון".

דאס זענען אלץ זעהר דערפרייענדע ערשיינונגען, אבער ליידער גאר פעריאדישע, הגם וואס אמאל אפטערע. לאקאלע בלאקען, אפילו געמיינזאמע ליסטעס צו די סיים-וואהלען, וועלכע ווערען געמאכט פון צייט צו צייט, דארפען אפטרעטען איער פלאץ, א גענוי קלאר פארמולירטע בעציהונג".

אונטערשטרייכענדיג, אז דאס קען נישט געשעהן מיט אמאל און אז די בעשלוסען פון פארטיי-קאנגרעס וועלען נישט ענדגילטיג רעגולירען די בעציהונגען צווישען די ברידער-פארטייען פון די פעלקער, זאגט אבער קאלעצקי, אז ס'מוזען געמאכט ווערען קאנסעקווענטע שריט אין דעם שוין אנגעהויבענעם וועג.

דער ענדגילטיגער ציל איז אונזער — זאגט ווייטער דער מחבר — דארף זיין די שאפען איין פארטיי, וועלכע זאל גרופירען אין איהרע רייהען די ארבייטערשאפט פון אלע נאציאנאליטעטען, וועלכע וואוינען אין פוילען. דער וועג איז אבער א ווייטער. צוערשט דארף צוגעגרייט ווערען דער באדען".

קודם-כל מיינט קיעלעצקי, דארף געשלאסען ווערען א פארמעלער אפמאך צווישען פ.פ.ס., דייטשע ארבייטס-פארטיי און בונד. דאס איז לייכט צו דערגרייכען.

דער צווייטער עטאפ דארף זיין, אז פ.פ.ס. זאל אנהויבען א קאמף פאר די גערעכטע פאסטולאטען פון די בעזונדערע מינדערהייטען. למשל, וועגען שולען אין דער מוטער שפראך, וועגען רעכט אויף ארבייט פאר יודישע ארבייטער, ווייטער דאס אנווענדען אין דער פראקטיק די פאסטולאטען, וועלכע זענען טעארעטיש אנערקענט, דהיינו, אז אין די גמינעס, וועלכע ווערען אנגעפיהרט דורך סאציאליסטען, זאל מען צונעהמען בעאמטע און שטאדטישע ארבייטער פון די בירגער, וועלכע געהערען צו די נאציאנאלע מינדערהייטען.

ווען די דייטשען און די יודען וועלען זיך איבערצייגען, א דאנק אונזער האנדלונג אז אלע זייערע גערעכטע פאדערונגען געפונען אין פ. פ. ס. נישט נאר טעארעטישע, נאר אויך פראקטישע פערטיידיגער, וועט דאס שאפען איין פארטיי מיט א דייטשער און יודישער סעקציע נישט אנגעטראפען אויף קיין ערנסטע שוועריגקייטען".

קיעלעצקי מיינט אבער, אז די איניציאטיוו דארף נישט ארויסגעהן פון פ. פ. ס. נאר מצד די סאציאליסטישע פארטייען פון די נאציאנאלע מינדערהייטען, מחמת יעדער דורך מצד פ.פ.ס. וואלט בעטראכט געווארען דורך די סאציאליסטען פון די מינדערהייטען אלס א שריט פון אינטאלעראנץ פון דער הערשענדער נאציאנאליטעט און וואלט זי געקענט ברענגען גאר צו א פערקעהרטען רעזולטאט.

נאכדעם ווי קיעלעצקי דריקט אויס זיין בעדויערען, וואס פ. פ. ס. שטעהט נאך דערוויל נישט אין קיין שום קאנטאקט מיט די אוקראאינישע און ווייס רוסישע סאציאליסטען, פארענדיגט ער זיין אינטערעסאנטען ארטיקעל מיט פאלגענדע ווערטער:

עס איז שוין די העכסטע צייט, אז מיר זאלען בעהאנדלען אין א גרעסערען קרייז די ברענענדע פראבלעמען טעארעטיש און פראקטיש. עס איז שוין צייט, אז מיר זאלען צולייגען א ציגעל צום בנין פון סאציאליזם. אלס איינס פון די וויכטיגסטע אויפגאבען פון קאנגרעס בעטראכט איך, אלזא, דאס צוגרייטען א באדען פאר דעם בנין פון איין פעדעראטיווער סאציאליסטישער פארטיי, וועלכע זאל בעשטעהן פון ארגאניזאציעס פון די בעזונדערע נאציאנאליטעטען, און די צווייטע נישט ווייניגער וויכטיגע אויפגאבע איז — צו שאפען א דיסקוסיאנס-ארגאן".

אין די רייהען פון פ. פ. ס. קומט פאר, ווי עס איז צו זעהן, אנ'עוואלוציע אין בעצוג צו די פאדערונגען פון די נאציאנאלע מינדערהייטען און דאס איז כדאי צו פערנאטירען.

ר. א.

זאל יעדער אין דעם טאג
ברענגען פאר זיינע קינדער א שפאר-ביכער,
אין וועלכען עס זאל זיין פערשריבען זאל זיין באריי
די קלענסטע סומע!

ווען איהר געהט אריבער די גאס,
קוקט מיט אפענע אויגען; איהר קענט בלייבען
אנ'אייביגער קאליקע, אדער גאר נעמען דעם טויט.
היט זיך, מען זאל אייך נישט איבערפאהרען.

די יודישע דעקלאסירטע מאסען אין רוסלאנד ווערען געטריבען צו פערצווייפלונג.

מאסקווא. (יטא) דער בעקאנטער יודישער פובליציסט ב. סלוצקי מאלט שווערע בעשולדיגונגען אין „עמעס" געגען דער לאקאלער מאכט אין פערשידענע טיילען פון סאוויעטען-פערבאנד. סלוצקי בעשולדיגט נעמליך די לאקאלע מאכט-האבער אין פערדרייען און מיסברויכען מיט די סאוויעטישע געזעצען לרעה פון די יודישע דעקלאסירטע מאסען. די שיכטע פון געוועזענע נוט-בעמיטעלטע יודישע סוחרים און אינדוסטריעלער ווערען אויף א גרויזאמען אופן געטריבען צום גרעסטען עלענד און נויט, נישט געקוקענדיג אז די מינדעסטע מעגליכקייט אויף וועלכען עס איז אופן איינצואורדנען זיך.

ב. סלוצקי ציטירט אנ'אוקראאינישע געזעץ, לויט וועלכען יעדע פאמיליע, וואס איהר קאפ האט ביז יולי 1927 זיך פערנומען מיט האנדעל, קען נישט געניסען פון דעם רעכט אויף א צוואנגס-וואוינונג (קאנצעסיאנירטע דירות). ד. ה., אז אלע געוועזענע סוחרים, וואס פערנעמען צעהנדליגער יאהרען וואוינונגען, מוזען די דאזיגע וואוינונגען פערלאזען און קויפען זיך נייע. דאס שאפט א געוואלדיגע פאניק. דאס געזעץ איז דערציהער געענדערט געווארען אין דער ריכטונג, אז בלויז אזעלכע פירמען, וואס פערנעמען זיך נאך איצט מיט האנדעל און פערדינען מעהר ווי 3000 רובל יעהרליך, קאנען נישט געניסען פון די צוואנגס-וואוינונגען. די אויספיהר-מאכט רעכענט זיך אבער נישט מיט דער אויסבעסערונג און שטויסט ארויס פיל יודישע פאמיליעס פון זייערע וואוינונגען, טרייבענדיג זיי אויס'ן גאס, בעת די פאמיליע-שפייזערס זענען שוין פון לאנג נישט קיין סוחרים און בעשעפטיגען זיך מיט מלאכה אדער זענען ארבייטסלאזע. קרבנות פון די דאזיגע ארניעס פון די בעאמטע זענען אויסשליסליך יודען. די וואוינונגס-קאמיסיעס פיהרען זיך ברוטאל און שאפען א געוואלדיגע פערפאלגונג ביי די יודישע פאמיליעס. פיל פאלען זענען איבערגעגעבען געווארען צום געריכט. דערווייל אבער ווערען רואינירט מעהרערע יודישע פאמיליעס.

ווי אזוי איז ענטשטאנען די טשעכאסלאוואקישע רעפובליק.

אינטערעסאנטע פרטים פון טשעכאסלאוואקישען בילדונגס-מיניסטער וועגען דער פארגעשיכטע פון דער רעפובליק;

אין צוזאמענהאנג מיט די פייערונגען לכבוד דער 10 יעהריגער עקזיסטענץ פון דער טשעכאסלאוואקישער רעפובליק, וועלכע קומען איצט אין פאר גאנצען לאנד, בעזונדערס אין פראג, וואו 8 הונדערט מענשען האבען זיך בעטייליגט אין דער דעמאנסטראציע לכבוד דעם יום-טוב, — זענען אלע טשעכישע צייטונגען פול מיט ארטיקלען און זכרונות פון טשעכישע פאליטיקער, וועלכע דערצעהלען נאך נישט בעקאנטע פרטים וועגען דער ענטשטעהונג פון דער רעפובליק.

אזוי, למשל שילדערט דער טשעכאסלאוואקישער בילדונגס-מיניסטער ד"ר האדזשא די סיבות פון דער סענסאציאנעלער רעדע פון דעפוטאט שטאנעק אין 2 אקטאבער 1918 אין עסטרייכישען פארלאמענט — די דאזיגע רעדע ליגט נאך גוט אין זכרון די טשעכישע פאליטיקער. אין דעם דאזיגען טאג האט אין ווין געהערשט א געוואלדיגע שלום-שטימונג. מ'האט אפיציעל גערעדט וועגען פערוואנדלען עסטרייך אין א פעדעראליסטישער מלוכה, בעת וועלכע די מלוכה-רעכטליכע פערלאנגען פון די פערשידענע נאציאנאליטעטען וועלען אין א גאנץ גרויסער מאס בערעכטיגט ווערען. מ'האט גערעדט וועגען דעם אז די פיהרער פון טשעכישען פאלק זאלען וועגען דעם ענין גערופען ווערען צום קייזער קארל. דא האט פלוצלונג געפלאצט א באמבע. אויף דער זיצונג פון עסטרייכישען פארלאמענט האט דער פארזיצענדער פון דער טשעכישער פראקציע, שטאנעק גענומען א ווארט, וועלכע האט געמאכט א סוף צו די שלום-שטימונגען. דעפ. שטאנעק האט ערקלערט, אז נישט די טשעכישע פארלאמענט-פראקציע אין ווין און נישט א וועלכע עס איז אנדערע טשעכישע רעפרעזענטאנץ איז נישט בעפולמעכטיגט צו פיהרען אונטערהאנדלונגען וועגען דער איבעראנדערשונג פון דער מלוכה-ארדנונג אין עסטרייך. נאר דער טשעכאסלאוואקישער נאציאנאל-ראט אין פאריז איז די איינציגע רעפרעזענטאנץ פון טשעכישען פאלק און נאר ער האט דאס רעכט צו פיהרען אונטערהאנדלונגען וועגען גורל פון טשעכישען פאלק.

מ'האט זיך דאן דעם קאפ געבראכען וועגען דעם מין און כוונה פון דעפוטאט שטאנעק'ס ערקלערונג. מ'האט בעצייכענט זיין ערקלערונג אלס משוגעת און אייניגע היציגע דייטשע נאציאנאליסטען האבען גענומען שרייען: פאליציי! אפילו די דייטשע זשורנאליסטען, וועלכע האבען זעהר געשעצט דעם ד"ר שטאנעק אלס פיהרער פון טשעכישען פאלק האבען גערעכנט מיט די קאפ און זיי האבען בעצייכענט זיין רעדע אלס א נארישקייט. עס זענען אדורך אייניגע טעג, וועלכע האבען נישט געבראכט קיין שום אויפקלערונגען בנוגע די צילען פון שטאנעק'ס רעדע מיט א וואך שפעטער ד. ה. דעם 9 אקטאבער 1918 האט דער ראדיקאלער גלח דעפ. ד"ר זאכאדנעק אפגעגעבען אין עסטרייכישען פארלאמענט א צווייטע ערקלערונג.

„די טשעכען פערלאזען דעם עסטרייכישען פארלאמענט און רופען איבער אויף שטענדיג מיט עסטרייך". אויך די דאזיגע ערקלערונג האט מען נישט גענומען ערנסט, מחמת אין ווין איז געווען אפגעשניטען פון דער וועלט און מ'האט נישט געוואוסט וואס עס קומט פאר אין פאריז.

מיניסטער ד"ר האדזשא בעצייכענט די רעדע פון דעפ. שטאנעק אין עסטרייכישען פארלאמענט אלס דעם קולמינאציאנס-פונקט פון דער טשעכישער פארלאמענטארישער רעוואלוציע געגען דער מאנארכיע און ער בעטראכט זי אלס די ענטשיידענדע פאזע פון דער טשעכישער אויסערליכער רעוואלוציע.

גראד אין דעם טאג ווען דעפ. שטאנעק האט געהאלטען זיין סענסאציאנעלע רעדע אין עסטרייכישען פארלאמענט האט ד"ר בענעש איבערגעגעבען א נאטע צו די קאאליציע מלוכות, אין וועלכער עס איז אנגעגעבען געווארען א שיטה פון דער פראוויזארישע טשעכאסלאוואקישער רעגירונג. די דאזיגע נאטע איז געווען דער יסוד, אויף וועלכען עס איז ענטשטאנען די טשעכאסלאוואקישע מלוכה. מ'האט געדארפט וועגען דעם צו געבען אנצוהערען אין עסטרייכישען פארלאמענט. דעפ. שטאנעקס רעדע האט די דאזיגע נויטווענדיגע אנצוהערעניש געגעבען מיט זיין רעדע. די נאטע פון ד"ר בענעש איז איבערגעגעבען געווארען די אלגעמיין-מלוכות, וועלכע האבען גענומען צו קענטעניש, מחמת די האט זיך געשטיצט אויף די ערקלערונגען פון שטאנעק'ן און ד"ר זאכאדנעק. נאכדעם ווי די דאזיגע נאטע איז געווארען אנערקענט איז דער טשעכאסלאוואקישער נאציאנאל-ראט אין פאריז פערוואנדעלט געווארען אין דער אפיציעלער און פראקטישער טשעכאסלאוואקישער רעגירונג.

אזוי ארום האט דעפ. שטאנעק'ס רעדע אין א גרויסער מאס צוגעהאלפען צו דער ענטוויקלונג פון דער טשעכאסלאוואקישער רעפובליק און נישט מעגליך געמאכט די פראבען פון קייזער קארל ווייטער צו פערהאלטען די מאנארכיע.

עס איז געווען בעוואוסט, אז קייזער קארל איז גרייט געווען צוקומען די טשעכישע פאדערונגען, הגם ער האט געוואלט די דאזיגע רעכט בעגרענצען גאר אויף טשעכיען, נישט אויף סלאוואקיען, דעפ. שטאנעק האט אבער אויסדריקליך אונטערגעשטראכען אין זיין סענסאציאנעלער רעדע, אז די צוקונפטיגע טשעכישע מלוכה מוז אויך ארומנעמען סלאוואקיען. מיניסטער האדזשא גיט ווייטער איבער, אז ער אליין איז עס טאקי געווען דער דאזיגער, וועלכער האט בעוואויגען דעם דעפ. שטאנעק צו האלטען די דאזיגע רעדע. די סלאוואקען זענען נישט געווען פערטרעטען אין אונגארישען פארלאמענט זיי האבען אבער נישט געקענט אזוי שארף ארויסטרעטען ווי די טשעכען אין עסטרייכישען פארלאמענט.

שלעפט נישט אפ און טרעט גלייך צו
אונטערנעמען אפשפארונגען!!
לערנט אויך אייערע קינדער
שפארען!

דער אפעל פון ה' קאלווארישקי וועגען יודיש-אראבישען שלום.

ירושלים, (י.ט.א) דער געוו. פארשטעהער פון ועד-לאומי ביי דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע אין ארץ-ישראל ה' קאלווארישקי האט פערעפענטליכט אנ'ארגאן פון העכסטען מוזולמענישען ראט „אל דזשאמעא", א לענגערן ארטיקעל אין וועלכען ער אפעלירט צו די מוזולמענער זיי זאלען מיטווירקען איינצושטעלען פריידליכע בעציהונגען צווישען אראבער און יודען. ה' קאלווארסקי שטרייכט אונטער, אין זיין ארטיקעל, דאס מען דארף נישט פונאנדערבלאזען דעם שטרייט אין אזא פשוט'ער פראגע ווי די פראגע פון כותל-מערבי.

אויסטערלישער זעלבסטמארד פון א יודיש מיידעל אין קוטנא

א מעשה מיט „אנ'אוצר" ביים ברעג פון קוטנער טייך. — א דערטרונקענער קומט צו חלום און פעראינטריגירט דאס מיידעל. — דער געהיימניספולער בריף. — ווי מען האט ענטדעקט די אומגעקומענע.

קוטנא. פאריגען דינסטאג איז דא אויף א געהיימניספולען אופן בעגאנגען זעלבסטמארד א 21-יעהריגע יודישע פרוילליין פון א פערמעגליכער פאמיליע.

די פרטים פון דעם זעלבסטמארד און ווי אזוי מען האט געפונען דעם טויטען קערפער פון דער אומגעקומענער, זענען אויסערגעוועהנליכע.

דינסטאג בייטאג איז די פאטאגראפיסטקע חנה בויל אהיימגעגאנגען צו די עלטערן, זי האט אפגעגעסען מיטאג נישט ארויסווייזענדיג קיין שום סמנים פון צושטרייאונג, אויסגעטון די זיידענע וועש, דעם פעק-מאנטעל, אנגעטון פראסטע, אלטע זאכען און איז אוועק מיט איהרע א פריינדין אין גאס ארויין שפאצירען. אויך פאר דער פריינדין האט זי זיך נישט פערראטען מיט איהר שטימונג און אויספיהרונג.

אין א געוויסען מאמענט, האט פרייליין בויל געזאגט צו איהר חבר'טע.

— ווייסט וואס! דער טאג איז אזא שעהנער, לאמיר ארויפגעהן אין פארק ארויין. אז די פריינדין האט זיך איינגעזאגט צוגעהן מיט איהר אין פארק, האט פרייליין בויל זי פעראינטריגירט דערמיט, וואס זי האט איהר, ווי קיינמאל גארנישט, דערצעהלט, אז איהר האט זיך געחלום'ט קאלסקי'ס זוהן (וועלכער איז פאר-א-יאהרען דערטרונקען געווארען אין טייך הינטער'ן פארק), ער האט איהר געהייסען ארויפגעהן צום טייך, דארט האט ער פאר איהר אנגעגרייט אנ'אוצר. איהר ציהט שטארק אהין, כדי זיך צו איבערצייגען, צי א חלום איז נישט קיין נאר", ווי דאס פאלק זאגט.

אזוי ווי חנה בויל איז צוגעשטאנען צו דער פריינדין, האט יענע איהר געפיהרט צום טייך, איהר געוויזען צום ערשטען מאל. וואו דער טייך געפינט

(פון אונזער קוטנער קארעספאנדענט)

זיך, און ביידע חבר'טעס זענען צוריק געגאנגען אין שטאט אריין.

שפעטער איז חנה בויל צוריקגעגאנגען ארבייטען אין פאטאגראפיר-אנשטאלט. זי איז געווען רוהיג, נישט ארויסגעוויזען קיין דערנערווירונג. תחילת אווענד איז זי אוועק פון דער ארבייט, ארייין אין א צוקערניע, געהייסען זיך געבען א גלאז טעה מיט טשאסטעס, דאס אלץ נישט אנגעריהרט, נאר בעצאהלט דערפאר. דערביי האט זי עפעס אנגעשריבען. און איז אוועק אין גאס. מענשען האבען זי געזעהען שפאצירען אליין, דערנאך איז זי פערשוואונדען.

10 אזייגער אווענד, אז די עלטערן האבען נישט געזעהען די טאכטער אהיימקומען, זענען זיי געלאפען איהר זוכען. מען האט זי אבער נישט געפינען ביי קיינעם פון די קרובים און בעקאנטע. דערויף האט מען זיך דערמאנט, אז די האט פלוצלונג זיך אנגעטון אלטע מלבושים... די געשיכטע איז פארגעקומען פערדעכטיג. ערשט ווען מען האט פון דער חבר'טע געהערט, אז חנה בויל האט זיך געפרעגט, וואו עס געפינט זיך דער טייך, וואו קאלסקי'ס זוהן האט פאר איהר „אנגעגרייט אנ'אוצר", האט מען איהר געזוכט אין וואלד ביים טייך, 2 קילאמעטער הינטער דער שטאט.

הונדערטער מענשען פון שטאט זענען צוזאמען מיט די בעאונרוהיגטע עלטערן ביינאכט אוועק צום טייך זוכען דאס מיידעל. מיט א שוידערליך-וויינענדיג קול האט חנה'ס מוטער גערופען ביים פינסטערען טייך:

— „מיין קינד, אויב דו קלערסט זיך עפעס שלעכטס צו טון, זאלסטו עס נישט טון. דיין מאמע בעט דיך!!!"

עס איז געווען א טראגיש בילד. דערביי האבען אנגעצונדענע לאמטערנס און ליכט בעלויכטען שטיקער פינסטערען וואלד און דעם מורא'דיגען טייך. מען האט געזוכט די פערשוואונדענע מיידעל, געטאפט אין דער געדיכטער פינסטערניש געקלערט צו געפינען א צייכען פון איהר, אבער אהן ערפאלג. א פער'יאושטער איז דער המון אוועק צוריק אין שטאט-אריין, פאליציי האט געהאלטען זוכען. ס'זענען געלאזט געווארען אויפ'ן טייך פישער-לאדקעס, מ'האט געזוכט די פערשוואונדענע, וועלכע מ'האט געהאלטען פאר דערטרונקען. אבער אלץ אומזיסט.

ווען עס האט אנגעהויבען טאגען, איז די גאנצע מחנה בעאונרוהיגטע מענער און פרויען, יונגע און עלטערע ווידער אוועק צום טייך. ערשט דאן האט מען געפונען ביים ברעג חנה בויל'ס זיידענעם מאנטעל מיט די שיך און זאקען. די מוטער האט אויף דער גיך ארויסגעכאפט פון דעם מאנטעל א בריף, זי איז געפאלען ווי פערשטיינערט... און דעם בריף פערשטעקט אין בוזעם...

מענשען האבען געבעטען זי זאל ווייזען דעם בריף, אבער די אונגליקליכע מוטער האט נישט געוואלט ווייזען...

ערשט מיטוואך ארום 10 אזייגער פארמיטאג איז די פערשוואונדענע פרייליין בויל ארויף אויפ'ן אויבערפלאך פון טייך. איהר קערפער איז געווען איינגעשרומפען. דאס פנים פערקרומט פון יסורים, די אויגען פערשטעלט מיט די הענט, פונקט ווי זי וואלט מורא געהאט פאר'ן טראגישען שפרינג אין טייך אריין, וואס זי האט פארט געמאכט און אין דער פאזע פערגליווערט געווארען.

וועגען דעם זעלבסטמארד איז אונטערגענומען געווארען אנ'אויספארשונג.

די סיבה איז אבער נישט בעוואוסט געווארען אין קוטנא ווייסט מען נאר, אז דאס פרייליין בויל איז געוועזען זעהר א געלאסענע, האט אנומעלט געהאט א חתן, לעצטענס בעקומען 1200 דאלאר אויף נדן, מען איז משער, אז צוליב דעם, וואס זי איז פאר-א-יאהרען קראנק געווארען אויף טיפוס און דערפון איז זי געבליבען אונהיילבאר טויב — איז זי בעגאנגען זעלבסטמארד.

לויט אנ'אנדער סברה זאל די סיבה פון זעלבסטמארד זיין א געהיימע, אונגליקליכע ליבע.

קוטנא איז נאך אונטער'ן שווערען רושם פון דעם פאל.

מע.

לאדזער כראָניק.

נאַכט־דיזשורעז אין די אַפּטייקעז.

היינט דיזשורירען פאָלגענדע אַפּטייקען: פּאַוולאָווסקי, פּעטריקאַווער 309; האַמבורג, גלובנאַ 50; גליבאָווסקי, נאַרוטאָוויטש 4; שוסטעוויטש, זגערזשער 26; באַרעמזאַ, פּאַבּיאַניצער 10 און מאַטאַש, פּלאַץ קאָשטשעלני 10.

באַלפור־פייערונג אין „אהל־יעקב".

צוליב דעם 11. יאָהרטאָג זינט עס איז פערעפענטליכט געוואָרען די באַלפור־דעקלאַראַציע, ווערט היינטיגען שבת אין דער ציוניסטישער שוהל „אהל יעקב" (גדאַנסקאַ 18) אָפּגעריכט ווערען א ספּעציעלע פייערליכע תּפלה דורך דעם חזן מיט'ן כאָר. נאָכדעם וועט ה' א. לובאַשיצקי האַלטען א רעדע וועגען דעם היסטאָרישען נישטהעניש און וועט גלייכצייטיג דערמאָנען די לעצטע בערוֹיערנס װערטע געשעהענישען בײם כותל־המערבי.

? [illegible] —

איז דיער וואוילזיין פון די איינציגע בירגער אין די ווירטשאַפטליכע מאַכט פון דער מלוכה.

היינט — דער אפּשפּאָרונגס־טאָג

ווי אזוי דער היינטיגער טאָג ווערט געפייערט אין לאָדז ווי אין דער גאַנצער וועלט

(—) היינט ווערט אין לאָדז ווי אין דער גאַנצער וועלט געפייערט דער אינטערנאַציאָנאַלער שפּאָרזאַמקייטס־טאָג. דער לאָדזער קאָמיטעט, וואָס איז געשאַפען געוואָרען לויט דער איניציאַטיוו פון שטאָט־פּרעזידענט זשעמיענצקי, האָט אונטערגענומען א ברייטע אויפקלערונגס־אַרבייט, כדי צו פלעגען דאָס שפּאָרזאַמקייטס־בעוואוסטזיין צווישען דער בעפעלקערונג. עס זענען פונאַנדערגעטיילט געוואָרען מויזענדער פלוג־בלעטער, בראָשורען אין די שולען, אינסטיטוציעס, א. א. וועגען דער בעדייטונג פון אָפּשפּאָרונגען פאַר דער ווירטשאַפט פון לאַנד.

היינט ווערען אין שטאָט אויך איינגעאָרדענט א רייהע אַקאַדעמיעס פאַר דעם צוועק. די אַקציע דאַרף וואַרים בעגריסט ווערען און די ברייטסטע קרייזען פון דער בעפעלקערונג דאַרפען אַריינגעצויגען ווערען אין דער שפּאָרזאַמקייטס־פּראָפּאַגאַנדע.

* * *

(מ) דער אינטערנאַציאָנאַלער שפּאָר־טאָג, וואָס פאַלט אויס היינט דעם 31, ווערט זינט 4 יאָהר געפייערט דורך דער גאַנצער ציוויליזירטער וועלט. די ראָזיגע פייערונג איז א גוטע געלעגענהייט צו פּראָפּאַגאַנדירען די פּרינציפּען פון שפּאָרזאַמקייט. וואָס האָט לוידער אין פּוילען נאָך א קנאַפּע צאָהל אנהענגער. מיט'ן אָרגאַניזירען דעם שפּאָר־טאָג אין פּוילען פערנעמט זיך דער ראַט פון צוזאַמענפאָר פון די שפּאָר־אינסטיטוציעס, וואָס האָט אין וואַרשא געשאַפען א צענטראַלען קאָמיטעט, וואָס בעשטעהט פון מיטגלידער פון מלוכה'שע, קאָמונאַלע, בילדונגס־ קאָאָפּעראַטיווע אינסטיטוציעס. אין לאָדז איז אזא קאָמיטעט געשאַפען געוואָרען אויף א קאָנפערענץ אין זאַל פון שטאָט־ראַט, וואָס איז צונויפגערופען געוואָרען לויט דער איניציאַטיווע פון שטאָט־פּרעזידענט.

„ווידזעווער מאַנופאַקטור" וועט זיך נישט אָפּשטעלען.

(§) נאָך דער אינטערווענץ פון אַרבייטס־אינספּעקטאָר, האָט די „ווידזעווער מאַנופאַקטור" צוגעשטעלט דעם געוועזענעם לוין־טאַריף פון דער שפּינערײַ, וואָס בעשטעהט פון 120 פּאָזיציעס. דער אַרבייטס־אינספּעקטאָר האָט פערלאַנגט אויסבעסערן איינציגע פּאָזיציעס. אויף וואָס די פירמע איז איינגעגאַנגען. דאַן האָט דער אַרבייטס־אינספּעקטאָר געמעלדעט וועגען רעזולטאַט די אַרבייטער־פערזאַמלונגען און די אַרבייטער האָבען שוין געזאָלט צוטרעטען צו דער אַרבייט, אָבער קומענדיג אין פאַבריק האָבען זיי אויף די פאַבריקס־טויערן געפונען אויפרופען פון „פּראַצאַ" זיך נים צו שטעלען צו דער אַרבייט, און די אַרבייטער האָבען געפאָלגט.

ווי מיר דערוויסען זיך דראָהט נישט קיין סכנה, אַז די „ווידזעווער מאַנופאַקטור" זאָל זיך אָפּשטעלען, מחמת די שפּינערײַ אַרבייט אויף 8 שיכטען און שטעלט צו גאַרן.

5 יאָהר תּפיסה פאַר קאָמוניסטישער טעטיגקייט

(§) נעכטען איז אין קרייז־געריכט פאַרגעקומען דער פּראָצעס פון די אָנגעקלאָגטע צוזאַמען מיט'ן פּאָעט וואַנדורסקי. היות ווי דער לעצטער געפינט זיך איצט ווי בעקאַנט אין אויסלאַנד, איז בלויז בעטראַכט געוואָרען דער פּראָצעס פון די איבריגע אָנגעקלאָגטע, וואָס האָבען זיך אין דער שולד דאָס מאָל נישט מודה געווען, ערקלערענדיג, אַז אין אויספאָרשונגס־אַמט האָט מען זיי געצוואונגען זיך מודה זיין. נאָכ'ן אויסהערען די עדות האָט דאָס געריכט פערמשפּט חיים לערערמאַנ'ען 29 יאָהר אַלט צו 5 יאָהר שווערע תּפיסה, די 20־יעהריגע העלענאַ מאַנסאַלסקי אויף 3 יאָהר שווערע תּפיסה צו פערברענגען אויף אויסבעסערונגס־הויז, דעם 25־יעהריגען זיגמונט קאָוואַלסקי אויף 4 יאָהר שווערע תּפיסה, אברהם קאַלינסקי איז צוליב מאַנגעל אין בעווייזען בעפרייט געוואָרען.

א מענש, וואָס זוכט דעם טויט

(:) מיט 3 חדשים צוריק האָט א געוויסער בײלע פּאַצאַנאָווסקאַ אויף עס צינעל גאַס און די גאַס פון די קאָניגעייער שיסער, בעגאַסען מיט זאַלץ־זויער איהר מאַן. פּאַצאַנאָווסקי איז שווער אָפּגעברינט געוואָרען און ער איז אָפּגעפירט געוואָרען אין שפּיטאַל, וואו ער געפינט זיך ביז'ן היינטיגען טאָג. זיין ווייב וואָס האָט שוין פריהער אַרויסגעוויזען סמנים פון נערוועז־צושטריאונג האָט געוואָלט בעגעהן זעלבסטמאָרד, אָבער מען האָט זי דערפון אָפּגעראַטעוועט. עהערגעסטער־מען פריה האָט זי זיך געפרובט פערגיפטען מיט גאַז און מען האָט זי ווידער אָפּגעראַטעוועט. נעכטען ביינאַכט בעת אַלע זענען געשלאָפען איז זי אַראָפּגעשפּרונגען פון דריטען שטאָק, פאַלענדיג אויף א האַלצען בריקעל, איז זי נישט גאַנץ שווער פערוואונדעט געוואָרען, מען האָט זי אָפּגעפיהרט אין שפּיטאַל.

רעגיסטראַציע פון יאָהרגאַנג 1908

היינט, דאַרפען זיך שטעלען צו דער רעגיסטראַציע אין פּאָליציי־מיליטער־רישען ביוראָ אויף פּיעטריקאַווער 212 די יונגעלייט פון יאָהרגאַנג 1908, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 7־טען קאָמיסאַריאַט מיט די פאַמיליע־נאָמען, אויף G. H. Ch. I. J. K.

מאָרגען איז דאָס רעגיסטראַציע ביוראָ נישט טעטיג.

קאָנטראָל פערזאַמלונגען

היינט זענען די קאָנטראָל קאָמיסיעס נישט טעטיג.

מאָרגען, דאַרפען זיך שטעלען צו דער קאָנטראָל־קאָמיסיע 1 אויף לעשנאָ 9 די רעזערוויסטען פון יאָהרגאַנג 1888, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 13־טען קאָמיסאַריאַט מיט די פאַמיליען־נאָמען אויף A. B. C. D. E. F. G. H. I. J K. L. Ł.

צו דער קאָנטראָל־קאָמיסיע אויף נייע ציגעל־גאַס 51 דאַרפען זיך שטעלען די מאַנשאַפט פון יאָהרגאַנג 1900, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 12־טען קאָמיסאַריאַט מיט די פאַמיליען־נאָמען אויף A. Ł. איינשליסליך.

צו די קאָנטראָל־קאָמיסיע אין לאָקאַל פון פ. ק. או. אויף נייע טאַרגאָווע 18 דאַרפען זיך שטעלען די רעזערוויסטען פון יאָהרגאַנג 1900, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9 און 11־טען קאָמיסאַריאַטען מיט די פאַמיליען־נאָמען אויף R.

צו דער קאָנטראָל־קאָמיסיע 2 אויף קאָנסטאַנטינער 62 דאַרפען זיך שטעלען די רעזערוויסטען פון יאָהרגאַנג 1903, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9 און 11־טע קאָמיסאַריאַטען מיט די פאַמיליען נאָמען אויף Sa. So.

א יודישער זקן א קרבן פון אַן אויטאָמאָביל

(ג) נעכטען 5 פאַרנאַכט האָט אויף זגערזשער גאַס פאַסירט אַן ערשטיטערדער אונגליקס־פאַל מיט א יודישען זקן. א יוד פון לערך 70 יאָהר האָט נעוואָלט אַריבערגעהן די גאַס, ביי אַ צוקוּיפען אויף זגערזשער 17 א ברוים. פּלוצלונג איז ביי דער אַלעקסאַנדער גאַס אָנגעפאָהרען מיט אומפּאַס אַן אויטאָמאָביל, וועלכער האָט דעם אַלטען יוד אומגעוואָרפען און איבער איהם אַריבערגעפאָהרען.

דער אַלטמישקער איז שווער פערוואונדעט געוואָרען. העגד און פיס זענען איהם צובראָכען. ער איז אָפּגעגאַנגען אין א טייך בלוט. נעגען דעם שאָפער איז צונויפגעשטעלט געוואָרען א פּראָטאָקאָל.

די מאָבערעפאָהרענעם יוד האָט מען אַריינגעטראָגען אין מויער זגערזשער 15. אהינצו איז באַלד אָנגעקומען פּאָגאָטאָוויע, וועלכע האָט דעם זקן אָפּגעפיהרט אין שפּיטאַל אויף דרעוונאָווסקאַ. דער שטערבליך־פערוואונדעטער האָט בײַ זיך נישט געהאַט קיין דאָקומענטען. ווען ער איז געקומען צו זיך, האָט ער ערקלערט, אַז ער וואוינט אויף באַלוט־קרוטקאַ 4. זיין נאָמען האָט ער נישט געקענט אַרויסזאָגען צוליב זיין שוואַכקייט.

גנבות.

(§) ביי שרה גליקסמאַן אין דער וואוינונג אויף זאַוואַדזקאַ 14, האָבען גנבים צונויפגענב'עט א פוטער אין ווערט 5000 זל.

— ביי שפרה האַנדעלסקאַ אויף מאַלאַרניאַנאַ 13 האָט מען צונויפגענב'עט פערשידענע חפצים פאַר 4000 זל. און ביי שוואַרצענשטיין אויף קילאַנסקאַ 22 האָט מען געמאַכט א גנבה אויף 1000 זל.

א שרפה אין א פאַבריק.

(§) נעכטען 10 אַזייגער האָט אין דער הענדרשקע פאַבריק פון ס. ראָזענטאַל אויף פּעטריקאַווער 156 אויסגעבראָכען א שרפה. די 1. און 2. פייער־לעשער־אָפּטיילונגען האָבען די שרפה גוט ליקווידירט. דער שאָדען איז א בעדייטענדער.

אָפּגעריסען 4 פינגער.

(§) דער געהילפס־שלאָסער אין יעקב שמולעוויטש'ס פאַבריק אויף פּעטריקאַווער 80, האָט ביים פערלעגען א מעכאַנישען אונפאָרזיכטיגקייט אַריינגעטאָן אין רעדעל די הענד און נעלאָזט דעם מעכאַניזם אין בעוועגונג. די פינגער זענען געבליבען שרעקליך. דאָס רעדעל האָט ביי איהם אָפּגעריסען 4 פינגער פון דער האַנט. פּאָגאָטאָוויע האָט איהם ערטיילט הילף.

לאָדזער קליינגקייטען

„אָרט" אויפ'ן אָרט

דער פּראָלעטאַריאַט האָט א ציטער געטאָן. די „חברים"־פּראָלעטאַריער וועלכע האָבען נאָך וואָס געוואָלט צו סאָלידאַריזירען פון אינטערנאַציאָנאַלען פּראָלעטאַריאַט האָט זיך דערשראָקען און שרייט: קאַראַאוּל! די זשידעס געהען אויף אונז! „אונזער" מעכאַנישעסע חצי־שטוהל געהען זיי אויך שוין פון אונז אַרויסרייסען...

באמת אַן עולה גדולה. ווי קומען יודען צו מעכאַנישע שטוהל? דער מעכאַנישער שטוהל איז דאָך משׁשת ימי בראשית בעשאַפען געוואָרען פאַר דעם „פּראַצאַ־שלאָנסק", וואָס פערט חוצפה און א העזה האָט בעריל צי משה צו וועלען זיצען אין דעם לויטנגען פאַבריק־זאַל. פון ווען אַן איז דאָס דער יודישער וועבער נעוואוינט צו זיצען ביי דער מאַשין. און די מאַשין זאָל אַלײן לויפען ווי א רוח, און זאָל נישט דאַרפען ציהען די „ווענד". פערוואָס זאָל דער יודישער וועבער ווייטער נישט זיצען אין דריטען נעבויגענע אין זיין פּוידעם־שטיבעל אויף דער קלאַמקע אָדער בערקאַ יאַסעלעוויטשאַ און ווינטער געשוואָלענע הערען פון קעלט און זומער פון היץ? באמת א סקאַנדאַל, אַן אונדערהערטער סקאַנדאַל!...

ווי לאַנג „אָרט" האָט זיך פערנומען מיט סחיטער'ס, מיט שטריקעס, מיט שטיקערייען אין נייעריי האָבען נאָך די „פּראַצאַ"־לײַט פערביסען די ליפּען און געשוויגען, האָט זיך אָבער „אָרט" גענומען צו קראַפּס, אויסקוקענדיג משה'ן, חיים'ן און בעריל'ען ביי קראַפּס־שטוהל. אזא חוצפה קען שוין נים געדולדעט ווערען!... קראַפּס איז פאַר זשיד'ן, ווי קומט יעקב צו קראַפּס?...

אזוי זאָגט „פּראַצאַ" און די אַנדערע „סאַנאַציאָנאַלע". און „אָרט" לייענט אַניידער פּשט: ברויט און אַרבייט, רעכט אויף אַרבייט און בעסערע אַרבייטס־בעדינגונגען פאַר דעם יודישען אַרבייטער! קורץ: „אָרט" אין אויפ'ן אָרט.

—זשאָן—

№ 175 קופּאָן
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.

דער בעזיצער פון'ם היינטיגען קופּאָן קען בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי־קאָנסול פון אונזער רעדאַקציע.
נייגע: היינט מיטוואָך, דעם 31. אָקטאָבער פון 8—9 אָוו.

די סענסאַציאָנעלע זכרונות פון ראַספּוטינ'ס יודישען סעקרעטאַר.

ראַספּוטין האָט געראַטען די יודען צו טויטען זייער גלייכבערעכטיגונג דורך געבען כאַבאַר דעם צאַר'ס הויף־מענשען. — „זאָגט אייערע ברידער, אַז איך וועל זיי נאַרנישט געבען", האָט ניקאָלאַי דער צווייטער ערקלערט אהרן סימאַנאָוויטשן.

מערקווירדיגע פאַקטען, וואָס פאָדערן אַן אויפקלערונג.

„ראַספּוטין, דער אַלמעכטיגער מוזשיק" איז דער טיטול פון א בוך, וואָס איז דאָ נישט לאַנג ערשינען אין בערלין. דער פערפאַסער איז א געוויסער אהרן סימאַנאָוויטש, וועלכער ערקלערט, אַז ער איז בעשטימט געוועזען אַלס ראַספּוטינ'ס פּריוואַט־סעקרעטאַר דורך דעם געוועזענעם צאַר, ניקאָלאַי דער צווייטער, אזוי, אַז ער האָט געקענט האַלטען אַן אויג אויף רוסלאַנד'ס „הייליגען מאַן" און איהם צוריקהאַלטען פון א צרה.

ווער איז סימאַנאָוויטש? אין זיין בוך נעמט ער איבער די ראָלע פון דעם הויפט מליץ־יושר פאַר די יודען אין רוסלאַנד און ער שאַפט דעם איינדרוק, ווי דער גאַנצער שיקזאַל פון זיינע ברידער אין לאַנד פון צאַר איז געווען אָפּהענגיג פון איהם, ער בערימט זיך, אַז ער האָט געקענט פּערזענליך, און אַז ער האָט געאַרבייט האַנט אין האַנט מיט אזעלכע אָנגעזעהענע פיהרער פון רוסישען יודענטום, ווי הענריק סליאָזבערג, ווינאַווער, הרב מזא"ה, הרב אייזענשטאַט און פיל אַנדערע. ער בעהויפּטעט, אַז די דאָזיגע יודישע פיהרער זענען געווען צוזאַמען מיט איהם אויף קאָנפערענצען און האָבען זיך נישט אָפּגעזאָגט אויסצונוצען ראַספּוטינ'ען, אַלס זייער פערקצייג. צוליב דעם האָט עס נאַטירליך זיין נויטיג, אַז יענע יודישע פיהרער, וועלכע לעבען נאָך, און וועלכע זענען דערמאָנט געוואָרען אין דאָזיגען בוך, זאָלען אַרויסזאָגען זייערע מיינונגען בנוגע די דאָזיגע בעהויפּטונגען אין דעם בוך, וואָס מאַכען דעם איינדרוק, אַז כאָטש דער מחבר איז א יוד, לייזען זיך אָבער געוויסע קאַפּיטלען אזוי, ווי זיי וואָלטען קאַפּירט געוואָרען פון אזעלכע בעוואוסטע אַנטיסעמיטישע בראָשורען, ווי „דאָס בוך וועגען קהל" און „די פּראָטאָקאָלען פון זקני ציון".

דער אופן, דורך וועלכען ער איז געוואָרען אזוי נאָהענט צו דעם צאַר'ס הויף ווערט דורך סימאַנאָוויטש'ן געשילדערט מיט די פאָלגענדע ווערטער:

„זינט מעהר ווי צעהן יאָהר האָב איך אין פּעטערבורג אָנגעהאַלטען א פּאָזיציע וואָס קען בעצייכענט ווערען אַלס אַן אויסערגעוועהנליכע. עס איז געווען דאָס ערשטע מאָל אין דער געשיכטע פון רוסלאַנד, אַז א געוועהנליכער פּראָווינציעלער יוד זאָל קענען האָבען א צוטריט צו דעם צאַר'ס הויף און אויסאיבען אַן איינפלוס אויף מלוכה'שע ענינים. די הערשענדע קרייזען אין רוסלאַנד האָבען נישט קוקענדיג אויף זייער ווילדען אַנטיסעמיטיזם, מיר אין דעם נישט געשטערט, אין נעגענטייל, כאָטש איך בין געווען א יוד, האָבען זיי שטענדיג געזוכט מיין הילף און עצה, און דאָך איז עס א פאַקט, אַז מיין טעטיגקייט איז הויפּטזעכליך בעשטאַנען אין ברענגען הילף מיינע אונטערדריקטע ברידער אין רוסלאַנד.

„איך בין פון פאַך א יובעליר און האָב געהאַט אַן אייגענעם געשעפט אין קיעוו, אָבער אין יאָהר 1902 האָב איך בעשלאָסען צו פאָהרען קיין פּעטערבורג און דאָרט צו בלייבען וואוינען.

„אין פּעטערבורג בין איך געוועזען אַנגעשטעלט בעזוכער אין קלובען, קאַבאַרעטען און אויף פערד־געיעגען, זיך בעקענענדיג מיט פערשידענע סאָרטען מענשען פון אַלע שיכטען פון דער געזעלשאַפט. עס איז א בעוואוסטע זאַך, אַז די שפּיל־ליידענשאַפט ברענגט צוזאַמען פערשידענע מענשען, און מאַכט פאַר א מאָמענט פערגעסען זייערע געזעלשאַפטליכע און נאַציאָנאַלע אונטערשידען. א דאַנק מיינע פעהיגקייטען שנעל צו מאַכען בעקאַנטשאַפט און זיך צו בעפריינדען, נישט קוקענדיג אויף די סאָציאַלע אונטערשידען, איז מיר געלונגען צו קומען אין נאָהענטען קאָנטאַקט מיט פערשידענע מיטגלידער פון צאַרישען הויף, און זיי פערזענליך צו פעראינטערעסירען אין מיינע געשעפטס־ענינים. אויף אזא אופן האָב איך אָנגעקניפּט מיינע בעציהונגען מיט'ן צאַרישען הויף, און זיך אַליין מעהר דערוואוסט פון דעם הויפ'ס טעגליכען לעבען. איך בין געוואָרען ראַספּוטינ'ס סעקרעטאַר, פערוואַלטער און אויפזעהער און האָב געקריגען אויף איהם אזא איינפלוס, אַז ער האָט נישט אונטערגענומען קיין שום וויכטיגען שריט, נישט בעראַטענדיג זיך צוערשט מיט מיר. איך בין אזוי אָרום בעקאַנט געוואָרען מיט אַלע זיינע ענינים און געהיימנישען. ווען ער פלעגט אַמאָל זיין פער'עקשנ'ט, דאַן האָב איך איהם פשוט אויסגעזידעלט, און נאָכדעם, פלעגט ער האַנדלען, ווי א שול־יונגעל, וועלכען מען האָט געכאַפּט ביי א נאַרישען שפּיל. אָבער די דאָזיגע אַלע זאַכען זענען נישט עפענטליך בעקאַנט געוואָרען. מען האָט בלויז געוואוסט, אַז דורך ראַספּוטינ'ען, קען איך בּמעט אַלעס דערגרייכען ביי דעם צאַר, ביי דער צאַרין, ביי די מיניסטאָרען, און ביי כמעט אַלע מענשען, וועלכע זענען דעמאָלט געשטאַנען ביי דער מאַכט.

„ניקאָלאַי דער צווייטער האָט געוואוסט אַז זיין ליבלינג, ראַספּוטין, האָט נישט נעהאַט קיין שום מאַטעריעלע פערלאַנגען, אזוי לאַנג ווי איך בין געווען מיט איהם. דורך דעם אינערן־מיניסטער, האָט דער צאַר געגעבען ראַספּוטינ'ען א מאָנאַטליכען געהאַלט פון פינף טויזענד רובל, א סומע, וואָס איז זעהר קליין, ווען מען בעטראַכט דאָס ווינ'ס ווילדע שכרות אין הולאַנקעס אין פערשידענע פערגוניגונגס־פּלעצער, קאַבאַרעטען און רעסטאָראַנען. אויך מיינע אייגענע געלט־מיטלען זענען נישט גענוג געווען, כדי צו דעקען די דאָזיגע אַלע אויסגאַבען. איך האָב דעריבער געדאַרפט קריגען ראַספּוטינ'ען געלט פון פערשידענע ספּעציעלע קוועלען, אָבער איך וועל זיי קיינמאָל נישט אַרויסגעבען, כדי נישט צו שעדיגען מיינע ברידער".

נאָכדעם, ווי ער גיט מיט די דאָזיגע ווערטער צום ערשטען מאָל אָנצוהערען וועגען געוויסע בעציהונגען צווישען אָנגעזעהענע יודען און ראַספּוטינ'ען, זאָגט דער מחבר ווייטער:

„עס האָט אָפט פּאַסירט, אַז ראַספּוטין האָט געשיקט ערימע מענשען צו יודישע מיליאָנערען, אזעלכע ווי באַראָן גינזבורג, סאָלאָוויטשיק, קאַמענקאַ, מאַנוס, מיט א בריוועל, בעטענדיג זיי צו העלפען די בעדערפטיגע. געוועהנליך, זענען די דאָזיגע בקשות ערפילט געוואָרען. שטענדיג, ווען באַראָן גינזבורג פלעגט בעזוכען ראַספּוטינ'ען, האָט דער לעצטער צוגענומען פון זיין בעזוכער דאָס גאַנצע געלד. וואָס ער האָט געהאַט ביי זיך, און ער האָט פערטיילט דאָס דאָזיגע געלד צווישען די ערימע".

די יודען האָבען געבעטען ראַספּוטינ'ס אינטערווענץ, כדי זיי צו בעשיצען פון די פערפאָלגונגען מצד דער פּאָליציי און דער מיליטערישער מאַכט, בעהויפּטעט דער מחבר פון בוך. ווען גענעראַלען פלעגען וואַרטען אין דעם וואַרטע־צימער כדי אויפגענומען צו ווערען פון ראַספּוטינ'ען, האָט דער מאָנאַך זיך אָפט געווענדעט צו זיי מיט די פאָלגענדע ווערטער: „מיינע ליבע גענעראַלען, איהר זענט געוואוינט איבעראַל אויפגענומען צו ווערען די ערשטע, אָבער דאָ זענען פריהער איינציגע יודען, וועלכע זענען רעכטלאָז, און איך וועל דעריבער ערשט דערפילען זייערע בקשות, אויב איהר האָט גאָרנישט דאַגעגען קומט אַהער.

יודען! איך וועל טאָן פאַר אייך אַלעס. וואָס איך קען!"

ווי אזוי סימאַנאָוויטש האָט געהאַט בדעה צו „לייזען" דאָס יודישע פּראָבלעם אין רוסלאַנד, דערוויסט מען זיך פון די ווייטערדיגע שילדערונגען; אויף איינע פון די הוליאַנקעס אין קעניגליכען הויף, אויף וועלכער אויך ער איז געווען אַנוועזענד, איז איינע פון די הויפ־דאַמען, די גרעפין צאַרנעקאַוו, אַוועקגערופען געוואָרען, כדי אַנטייל צו נעמען אין א ספּיריטואַליסטישער זיצונג, וואָס איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען אין הויף. פּלוצלונג איז מיר איינגעפאַלען, — זאָגט סימאַנאָוויטש, — צו בעטען די הויף־דאַמע, אַז זי זאָל אויסניצען דעם גייסט פאַר א מליץ יושר פאַר די יודען אין רוסלאַנד. די גייסטער זאָלען בעאיינפלוסען דעם צאַר, אַז ער זאָל אָפּשאַפען די אַנטיסעמיטישע געזעצען. אָבער צו מיין שטאַרקען בעדויערען, האָט די גרעפין מורא געהאַט אויסצונוצען די גייסטער פאַר פּאָליטישע צוועקען. עס איז, נאַטירליך, מעגליך, אַז זי האָט נישט געוואָלט אויספיהרען מיין פערלאַנג, זי איז געווען איינע פון יענע הויף־מענשען וואָס האָבען געהאַסט די יודען. וואָס איז שייך דעם צאַר, קען זיין גענערשאַפט צו יודען ערקלערט ווערען דורך זיין ערציהונג. ראַספּוטין האָט אָפט געזאָגט, אַז דער צאַר ווערט געהעצט געגען יודען דורך זיינע קרובים און דורך די הויף־מענשען און מיניסטאָרען. דער צאַר אַליין האָט איהם געזאָגט, אַז די מיניסטאָרען פלעגען, בעת זייערע פערזענליכע אויפיהרונגען, שטענדיג פערדאַמען די יודען, און האָבען זיך בעמיהט איהם אויפצוהעצען געגען זיי. זיי האָבען איהם געשפּייזט כסדר מיט מעשיות וועגען מלומרשט יודישע קאָנספּיראַציעס".

מ. וואָסבראַנט.

(דאָס ווייטערע קומט)

לאָטעריע-טאַבעלע פֿון מאַטי-מעט פֿאַר שוץ פֿון קינד

דער פּוילישער קאָמיטעט פֿאַר'ן שוץ פֿון קינד האָט צווישען אַנדערע אונ-טערנעמונגען צו אָרגאַניזירען אַ גרויסע פֿאַנטאַזיע לאָטעריע. איצט האָט דער קאָמיטעט אַרויסגעלאָזען אַן אָפֿיציעלע טאַבעלע פֿון די געווינסען. די פֿעראַני-טערעסירטע פּערזאָנען קאָנען די טאַ-בעלע איבערקוקען אין דער אַדמיניס-טראַציע פֿון אונזער צייטונג.

עספּעראַנטאָ-קורס אין יודיש

דער סעקרעטאַריאַט פֿון דער עספּע-ראַנטאָ-געזעלשאַפֿט „לאַבאָראַ" (צע-ילניאַנאַ 75) נעמט אָן איינשרייבונגען אויף עספּעראַנטאָ-קורסען מיט יודיש אַלס אונטערריכטס-שפּראַך, יעדען מאָנ-טאָג און דאָנערשטאָג פֿון 8 ביז 10 אָוונד.

ביי דער געזעלשאַפֿט איז אויך מעטיג די ביבליאָטעק און לעזע-זאַל, וועלכע זע-נען פֿערזעהען מיט עספּעראַנטאָ-ביכער און זשורנאַלען.

שאַנצעס וועלען ווערען איבעריג.

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן מעלדונקס-געזעץ פּראָיעקטירט זיך אָפּצושאַפֿען די מעלדונגס-ביכער אין די בעזונדערע הייזער, אַנשטאָט די ביכער וועט גע-פֿיהרט ווערען אַ קאַרטאָטעק אין מעל-דונגס-אַמט.

יודישער אַרבייטער וואָל-קאָמיטעט „פּועלי ציון" ליסטע 6

אַכטונג הויז-אַגיטאַטאָרען!

אַלע הויז-אַגיטאַטאָרען ווערען אויפֿ-געפֿאָדערט זיך צו מעלדען אין וואַהל-ביוראָ זגערזשער 17 היינט מאָנטאָג און דינסטאָג פֿון 7 ביז 10 אָוונט.

זייער דרינגענד!

דער וואַהל-קאָמיטעט.

ווי די לאָדזשער קהלה וועט פייערן דעם יו"ט פון פוילענס זעלבשטענדיקייט

קהלה בויט אַן אינטערנאַט פֿאַר דערוואַקסענע יתומות.—דער אַנטייל פֿון דער קהלה אין די פֿייערליכקייטען פֿון 11. נאָוועמבער.— קהלה-בודזשעט פֿאַר 1928 שוין בעשטעטיגט.

נעכטיגע אויסערגעוועהנליכע קהל'ה-זיצונג

(ג) אויף דער טאָג-אָרדנונג פֿון דער נעכטיגער, אויסערגעוועהנליכער זיצונג פֿון דער קהלה-פֿערוואַלטונג האָט זיך געפֿונען בלויז די פֿראַגע וועגען אַנטייל פֿון דער יודישער קהלה אין די פֿייער-ליכקייטען, וואָס זענען פֿערבונדען מיט דעם 10-יעהריגען אונאָפּהענגיגקייטס-יום-טוב פֿון פּוילען.

פֿאַר'ן צוטרעטען צו דער טאָג-אָרד-נונג, האָט פּרעזעס מינצבערג מיטגעטיילט די פּרנסים וועגען דער פּטירה פֿון ראַבינאַט-מיטגליד הרב ר' אברהם ישעי' יוסטמאַן זצ"ל, בעצייכענענדיג איהם אַלס איינעם פֿון די גרויסע מיוחסים פֿון דער רבנישער וועלט אין פּוילען. די אַנ-וועזענדע האָבען דעם אָנדענק פֿון נפֿטר בעעהרט דורך אויפֿשטיין פֿון די ערטער.

ווייטער האָט פּרעזעס מינצבערג, שוין מיט צופֿרידענהייט מיטגעטיילט דער קהלה-פֿערוואַלטונג, אַז דער קהלה-בודזשעט פֿאַר 1928/29 איז דורכ'ן מיניס-טעריום שוין בעשטעטיגט געוואָרען. מעהרערע פּאָזיציעס, וואָס זענען אין דער ערשטער אינסטאַנץ אַ דאַנק פֿער-שידענע אונטערוועגענצען פֿון דער אָפּאָ-זיציע, געשטראָכען געוואָרען, זענען גע-בליבען אינ'ם בודזשעט.

די ידיעה וועגען בעשטעטיגען בוד-זשעט איז דורך דעם רוב אָנוועזענדע אויפֿגענומען געוואָרען מיט אַפּלאָדיס-מענטען.

ביים בעטראַכטען דעם סדר היום האָט פּרעזעס מינצבערג אָנגעוויזען אויף די איינצעלהייטען פֿונ'ם פּראָגראַם, וואָס דער ספּעציעלער בירגער-קאָמיטעט האָט צונויפֿגעשטעלט אין צוזאַמענהאַנג מיט די יובל-פֿייערליכקייטען. עס שטעלט זיך אַרויס, אַז חוץ אַלע אויסערליכע פֿייער-ליכקייטען מוז געשטרעבט ווערען, אַז יעדער לאָדזשער בירגער זאָל אינערליך פֿיהלען די פֿרייד און דעם יום-טוב פֿון פּוילען'ס בעפֿרייאונג. די יודישע בע-פֿעלקערונג דאַרף נישט אָפּשטעהן פֿון די לאָדזשער איינוואוינער פֿון אַלע אַנ-דערע נאַציאָנאַליטעטען. דעריבער בעט ער אָנצונעמען בעשלוסען בנוגע דעם אַנטייל פֿון דער קהלה אין די פֿייער-ליכקייטען.

עס ווערט פֿאָרגעלעגט, אַז דעם קו-מענדיגען שבת פֿאַרמיטאָג זאָל אין דער אַלט-שטעטישער שוהל פֿאָרקומען אַ הזכרה נאָך די געפֿאַלענע יודישע זעל-נער און אַז עס זאָל אָפּגערעקט ווערען די געדענק-טאָוועל לכבוד די געפֿאַלענע יודישע זעלנער, וואָס ווערט געמאַכט דורכ'ן פֿעראיין פֿון די רעזערוו-אָפֿיצי-רען.

דער פֿאָרזיצענדער מעלדעט דערויף, אַז פֿאַר'ן עפֿענען די זיצונג האָט זיך צו איהם געמעלדעט אַ דעלעגאַציע פֿון די רעזערוו-אָפֿיצירען, וועלכע האָט ער-קלערט, אַז עס ווערען געמאַכט בעמי-הונגען, אַז די ענטהילונג פֿון דער גע-דענק-טאָוועל זאָל פֿאָרקומען נישט אין דער אַלטשטעטישער שוהל, נאָר אין דער סינאַגאָגע אויף אַלעע קאָשטשושקי.

לסוף איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז צוליב דעם, וואָס שבת מברכים מאָרען אַזעלכע פֿייערליכקייטען נישט געמאַכט ווערען, זאָל די הזכרה און די טאָוועל-ענטהילונג פֿאָרקומען שבת-צו-נאַכטס, 6 אַ זייגער.

זונטאָג ווידער וועט פֿאָרקומען אַ פֿיי-ערליכע תפֿלה אין דער אַלט-שטעטי-שער שוהל; אין דער פֿייערליכקייט וועט לען זיך בעטייליגען מיטגלידער פֿון דער קהלה-פֿערוואַלטונג, קהלה-ראַט און פֿאָר-שטעהער פֿון די יודישע הויפּטשאַפּטלי-כע און קולטורעלע פֿעראיינען, וואָס ווע-לען צו דעם צוועק דורך דער קהלה איינ-געלאַדען ווערען.

עס איז אויך געוועהלט געוואָרען אַ דעלעגאַציע, וואָס זאָל איבערגעבען דעם וואָיעוואָדע אַ בעגריסונגס-אַדרעס פֿאַר'ן מלוכה-פּרעזידענט אינ'ם נאָמען פֿון די לאָדזשער יודען. אין דער דעלעגאַציע זע-נען אַריין די ה"ה פּרעזעס מינצבערג, פּרנסים ג. ניימאַן און אַדוו. י. ווייצמאַן.

דערויף רעפֿערירט דער פֿאָרזיצענדער די פֿראַגע וועגען פֿעראייביגען דעם פֿיי-ערליכען יום-טוב פֿון פּוילען'ס בעפֿריי-אונג דורך שאַפֿען אַ ווירדיגען דענקמאַל וואָס זאָל גלייכצייטיג ברענגען נוצען דער בעפֿעלקערונג. ער האָט פֿאָרגע-שלאָגען, אַז אַזוי ווי עס פֿיהלט זיך אין לאָדז אַ גרויסער מאַנגעל אין אַן'ענט-שפּרעכענדער אינסטיטוציע פֿאַר שוץ איבער דערוואַקסענע מיידלעך, וואָס זע-נען עדצויגען געוואָרען אין די יתומים-הייזער (און דאָס דאָזיגע פּראָבלעם ווערט פֿון טאָג צו טאָג פֿיהלבאַרער אַזוי, אַז אין געוויסע יתומים-הייזער אין לאָדז קאָן מען ביים היינטיגען טאָג גע-פֿונען 18-20 יעהריגע פֿריילינס) — זאָל דער טאָג פֿון פּוילען'ס בעפֿרייען זיך פֿון פֿרעמדען יאָך פֿעראייביגט ווע-רען דורך דער יודישער קהלה דורך אויפֿבויען אַן'אינטערנאַט פֿאַר דערוואַק-סענע מיידלעך-יתומות.

קאָנקרעט איז דער פֿאָרשלאָג אַזעל-כער: אַז די יודישע קהלה זאָל צום איינגענעם בנין אויף פּולנאָצנאַ 39 צו-בויען נייע צוויי שטאָק, וואָס זאָלען די-נען צו דעם צוועק. דעריבער ווענדט זיך דער פּרעזעס אויף מעגליכקייטען פֿאַר פֿאָנדען צו דער זאַך.

פּרנס רוס איז נישט צופֿרידען מיט דעם פֿאָרשלאָג. ער געפֿינט איין, אַז עס איז גלייכער דעם היסטאָרישען טאָג צו פֿעראייביגען דורך אויפֿבויען אויפֿ'ן איינגענעם קהלה-פּלאַץ אויף זאַכאָדניאַ-גאַס רעליגיעזע אָוונט-קורסען.

פּרנס א. י. בושעזשינסקי זאָגט זיך אַרויס, אַז אינ'ם געדענק-טאָג פֿון 10 יאָהר פּוילישע אומאָפּהענגיגקייט זאָל די לאָדזשער יודישע קהלה זיך איינשרייבען אינ'ם גאָלדענעם בוך פֿון גאַציאָנאַל-פֿאָנד.

ביי דער אָפּשטימונג זענען די פֿאָר-שלאָגען פֿון די פּרנסים רוס און בושע-זשינסקי דורכגעפֿאַלען. דאַנגעגען דער פֿאָרשלאַג פֿון קהלה-פּרעזעס וועגען אויפֿבויען אַן'אינטערנאַט פֿון דערוואַק-סענע עלענדע יודישע יתומות, איז אָנ-גענומען געוואָרען מיט אַ מעהרהייט שטימען.

די קהלה-פֿערוואַלטונג זאָל שוין אין דער נאָהענטסטער צייט צוטרעטען צו פֿערווירקליכען אין לעבען דעם בעשלוס וועגען שאַפֿען אין לאָדז דאָס דערמאָנ-טע מיידעל-אינטערנאַט.

פֿון די קינאָס

[„לונאַ"] צווישען די פֿערשידענע בעסערע פֿילמען, וואָס זענען דעמאָנ-סטרירט געוואָרען פֿאַר דער צייט פֿון לעצטען סעזאָן אין לאָדז, פֿערדינט בלי ספֿק דער פֿילם פֿון דער אַמעריקאַנער פּראָדוקציע „ראַמאָנאַ" אַ בעזונדערע אויפֿמערקזאַמקייט. די פֿאַבולע איז דאָ חנם אַ משעקאָווע אָבער אַ פּשוט'ע, אָהן פֿערוויקלונגען, אַ מעשה ווי טויזענד אַנ-דערע, וואָס דערגרייכט אין איהר קול-מינאַציאָנס-פּונקט צו אַ געוועהנליכער לעבענס-טראַגעדיע און איבּ דער פֿילם לאָזט איבער אַזאַ אונגעוועהנליכען רושם אויף די צושויער איז דאָס צו פֿערדאַנקען אַ חוץ דער געלונגענער רע-זשי, הויפּטזעכליך דעם זעלטען-פֿיינעם שפּילען פֿון דעם פֿילם-שטערן דאָלאָרעס דעל ריאָ.

דער סוזשעט איז גענומען פֿונ'ם לע-בען און פֿערהעלטנישען צווישען די רויטע אינדיאַנער און די ווייסע קאָלאָניזאַ-טאָרען און קאַליפֿאָרניע בעת דער שפּאַ-נישער העררשאַפֿט. דער רעזשיסער פֿער-שטייט דאָ אַריינצופּאַסען דעם פּראָ-טעסט געגען שקלאַפֿעריי און אונטער-דריקונג אויף אַזאַ געשיקטען אופֿן, אַז עס קומט נישט צום אויסדרוק די טענ-דענץ, ווי מיר זענען דאָס געוואוינט צו זעהען אין די ביליגע פּאַטריאָטישע פֿיל-מען, און דאָס גיט צו דעם פֿילם „ראַ-מאָנאַ" אַ בעזונדערע חשיבות.

אַזוינע פֿילמען קאָן מען זיך ווינשען צו זעהען וואָס מעהר.

ווען איהר געהט אריבער די גאַס,

קוקט מיט אָפֿענע אויגען: איהר קענט בלייבען אַן'אומגליקליכער קאַלי-קע, אָדער גאָר געפֿינען דעם טויט

היט זיך, מען זאָל אייך נישט איבערפֿאָהרען!

אָפּגעראַטעוועט אַ יודיש קינד פֿון גוי'שע הענט

(—) די טעג האָט אַן'אונבעקאַנטע יודישע פֿרוי אונטערגעוואָרפֿען אַ 2-יעה-ריג יודיש יונגעלע אין הויז אויף ביינע ציגעל-גאַס 10, וואו עס וואוינט דער פּאַביאַניצער רבי. דאָס קינד האָט גע-פֿונען די פֿרוי פּוכאַוואַלסקאַ, וואָס האָט עס איבערגעגעבען דעם סטרוזש. דער לעצטער האָט עס אַוועקגעטראַגען אין קאָמיסאַריאַט, פֿון וואַנען מען האָט עס געוואָרפֿט אין קריסטליכען פֿינדעל-הויז.

ערשט לאחר המעשה האָט זיך דער-פֿון דערוואוסט דער פּאַביאַניצער רבי און ער האָט אונטערגענומען שריט דאָס קינד אַרויסנעמען פֿון גוי'אישע הענד. דער רבי האָט זיך דאַן געוועגדעט צו דער קהלה, וואָס האָט דעם ענין איבערגעגעבען דעם אַדוואָקאַט ווייצמאַן. דער לעצטער האָט דאָס קינד אַרויסגע-נומען פֿון „זשלאָבעק" און עס איז איבערגעגעבען געוואָרען אין יודישע הענד.

רעאָרגאַניזאַציע אין לאָדזשער ראַבינאַט

(—) נעכטען האָט דער פּרעזעס פֿון דער קהלה ה' מינצבערג אָפּגעהאַלטען אַ פֿערטרויליכע בעראַטונג מיט'ן ראַבי-נאַט, אויף וועלכער עס איז געקומען צו אַ הסכם מכח רעאָרגאַניזירען די אַר-בייט אין ראַבינאַט אויף אַזאַ אופֿן, אַז קיין שום הכשר מאָר נישט אַרויסגעגע-בען ווערען פֿון די ראַבינאַט-מיטגלידער אָהן דער הסכמה פֿון גאַנצען ראַבינאַט. צו דעם צוועק איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז יעדען טאָג זאָל אין דער ראַבינאַט-קאַנצעלאַריע דיזשורירען אַן'אַנדערער ראַבינאַט-מיטגליד אין די שעהן פֿון 1 ביז 3. וועגען יעדען ענין טיילט דער דיזשורירענדער ראַבינאַט-מיטגליד מיט דעם גאַנצען ראַבינאַט, וואָס בעשליסט וועגען דעם מיט אַ מעהרהייט שטימען.

יעדען חודש ווערט בעשטימט אַן'אַנ-דער פֿאָרזיצענדער פֿון ראַבינאַט. דעם היינטיגען חודש איז פֿאָרזיצענדער הרב סעגאַל. די טעטיגקייט פֿון ראַבינאַט וועט געפֿיהרט ווערען אונטער דער קאָנ-טראָלע פֿון דער קהלה. די רעאָרגאַני-זאַציע פֿון ראַבינאַט צילט צו בעזייטי-גען פֿערשידענע אַנאָרמאַליעס און צו קאָאָרדינירען די טעטיגקייט פֿון לאָדזשער ראַבינאַט.

בילעטען אויף דער באַהן ווערען פֿערקויפֿט ביז 3 מינוט פֿאַר'ן אָפּגעהן פֿון צוג

(:) לויט ווי מיר דערוויסען זיך, איז אויף די וואָקזאַלען איינגעפֿיהרט געוואָ-רען אַ נייעם ביים פֿערקויפֿען בילעטען. דהיינו, 3 מינוט פֿאַר'ן אָפּגעהן פֿון צוג ווערט די קאַסע געשלאָסען און ביז צוויי מינוט פֿאַר'ן אָפּגעהן פֿון צוג לאָזען די קאָנטראָלערען נישט אַרויס די פּאַסאַ-זשירען אויף דער פּלאַטפֿאָרם.

די דאָזיגע אינאָוואַציע האָט דעם צוועק צו פֿערהיטען פֿון מעגליכע אומ-גליקס-פֿאַלען, וואָס זענען פֿערבונדען מיט אַריינשפּרונגען אין צוג, בעת ער ריהרט שוין. צי וועט אָבער די איינציגע קאַסע, וואָס געפֿינט זיך אויף יעדען פֿון די לאָדזשער וואָקזאַלען בעוויזען צו ער-לעדיגען אַלע פּאַסאַזשירען ביי דער נייער פֿעראָרדנונג, איז אַ גרויסער ספֿק.

טעאַטער און קונסט

גרויסער ערפֿאָלג פֿון דער נייער אָפּערעטע „חלומות פֿון ליבע"

די נייע אָפּערעטע „חלומות פֿון ליבע" וואָס געהט איצט אין „פֿילהאַרמאָניע" נעהער צו די שענסטע יודישע אָפּערע-טען. זי פֿערמאָגט אַ סך הארציגע לי-דער, קופּלעטען, שעהנע מוזיק און געמט שטאַרק אויס ביים פּובליקום. אַ דאַנק דער גוטער רעזשי פֿון ה' ראַבינאָוויטש און די פּרעמיערע אויפֿגענומען געוואָ-רען מיט בעגייסטערונג פֿון דער טוי-זענד-קעפּיגען עולם, וואָס האָט פּריימאָנ-צו-נאַכטס, שבת-צו-נאַכטס און נעכטען זונטאָג אָוועגד אָנגעפֿילט דעם „פֿיל-האַרמאָניע"-זאַל איבער די גרענעס.

אין דער אָפּערעטע „חלומות פֿון לי-בע" צייכענען זיך אויס די פֿרויען: באָ-רוסאָווא, די ניי-אַנגאַזשירטע פּרימאַ-דאָנע פֿר. קאַרעני, נעמה, מענער: ראַ-בינאָוויטש, האַמבורגער, מאַכראָווסקי, פֿרוי מאַכראָווסקאַ און קאָמפּאַניעצ.

כמעט אַלע געזאַנג-נומערען זענען אויפֿגענומען געוואָרען מיט בעגייסטע-רונג. און די אַרטיסטען זענען בסדר אַרויסגערופֿען געוואָרען אויף „ביס".

ס'איז צו האָפֿען, אַז די הערליכע אָפּערעטע וועט זיך לאַנג האַלטען אויף די ברעטער פֿון „פֿילהאַרמאָניע".

היינט געהט דער „מינער", אַ לע-בענס-בילד אין 4 אַקטען מיט ה' ראַ-קאָוו, ראַבינאָוויטש, באָרוסאָוואַ, האָפּ-בורגער א. א.

קופּאָן 176

אויף אומזיסטע יורידישע עצות.

דער בעזיצער פֿונ'ם דאָזיגען קופּאָן קאָן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאָנסול פֿון אונזער רעדאַקציע.

גילטיג היינט מאָנטאָג, דעם 5. נאָוועמבער פֿון 8—9 אָוו.

לעזט און אבאָנירט

— דאָס —

„לאָדזשער טאָגעבלאַט"

זיך געפֿונען

אָריגינעלער ראָמאַן פֿון דער נייער יודישער תקופֿה

פֿון י. ל. ליאַשיץ

(פֿאָרטזעצונג).

אומעטיג וואַרפֿען זיך סימנים פֿון דער איבערקערעניש. עס ברענט אַ טורעם, דאָ האָבען די פּאָליטישע אַ סך יאָהרען זיך געהאַלטען, אין שווינדזוכט אויסגעגאַנגען, און איצט האָט די האַנט פֿון נקמה די תּפֿיסה אונטערגעצונדען. עס שטיגט זיך אַ שוואַרצער רויך. יאָ, דאָס איז נישט קיין געוועהנליכער רויך פֿון אַ שרפֿה... דער רויך רייצט און רעגט. צי דען ווערט עס פֿערברענט די לעצטע נעפּענגעניש? צי דען האָט זיך שוין דער מענש איינמאָל פֿאַר אַלע מאָל אויסגע-פּלאָנכערט פֿון זיינע פּסקות און הידער-שפּרעכונגען, און עס וועט זיך אָנהויבען דער אייביג-צוואָרפֿעטער גן-עדן אויף דער ערד?

מען געהט און מען זיגט, און מען שטעלט זיך אָפּ, די אויפֿגערעגטע רעד-נער וואַרפֿען אָפּ שוין אַריין אַ ספֿק מיט זייערע צוהיצטע רעדעריי. אָפּטמאָל שטעלט דעם אָפּ אַן'אומגעריכטע בעגעגעניש, אַ געלויף, אַ גנבה, אַ מאָרד.

מיט אַמאָל האָט מען ערקלערט „בעלאַגערונגס-צושטאַנד", מענשען זענען איינגעשלאָסען געוואָרען אין די הייזער, גאַנצע טאָג און נאַכט האָבען האַרמאַטען, פּולעמיאָטען געקנאַקט, געבראָכען די שויבען. די טראַמוואַרען זענען געוואָרען צערשאָסען מיט ציגעל און שטיינ, מען האָט געלעבט, ווי אמת'ע קאָמוניסטען, זיך געטיילט מיט די שפּייזען. אַמאָל פֿלעגט זיך צעדיינכאַפּען אַ מענער פֿון די „ווייסע" און ברענגען נייעס.

אין איינעם פֿון די פֿריהמאָרגענס זענען מיר בעפֿרייט געוואָרען, אַז די „ווייסע" האָבען פֿערשפּילט און פֿון היינט אָן הערשען נאָר די „רויטע"...

יאָ, ניקאָלאַי און לעאָן האָבען דורכגעפֿיהרט זייער נקמה-אַקט. אין די גאַ-סען זענען געשטאַנען גרויסע מחנות מענשען און שינעלען מיט פּנים'ער פֿון ויגער. אין דער שטיל האָט מען זיך גע'סוד'עט: רוסלאַנד געהט אונטער.

אין די גאַסען האָט מען שוין געזעהן גאַנץ אַנדערע. נייע בילדער: דאָ אַ טייכעלע בלוט, דאָ שרעקליך-צוהאַקטע פֿענסטער, טיהרען, אויטאָמאָבילע מיטן פֿערוואונדעטע; דאָ ליגען אַ גרופּע נאַקעטע מתים. עמיצער האָט זיי טויטערהייט די בגדים אָראָפּגעצויגען, אַ קליינער עולם אַרום זיי האָט זיך גע'צלמ'ט. וואָס ווייטער האָט מען געזעהן צעהנדליגע, טויזענטע טויטע, אַנדערע זענען געלעגען רוהיג, מען האָט נישט געזעהן די וואונדען, נישט קיין בלוט. אונטער די בערד האָבען ליפּען רוהיג געשמייכעלט, די אויגען האַלב-צוגעמאַכט. אַנדערע האָבען שרעקליך געגלאָצט מיט די אויגען און פֿערקריצט מיט די גרויסע הייסע ציין. אַלטע לייט, מיטעל-יעהריגע און קינדער.

אָט ליגט אַ געלער קאַצאַפּ און אין האַנט האַלט ער אַ שטיק פֿון זיין געלער באָרד, אָט ליגט אַ קליין יונגעל, אַ צייטונגס-פֿערקויפֿער, אַ פּערגעל רעוואָלוטיגאָנע צייטונ-גען וואַלגערן זיך דערביי... אָט ליגט אַ יונגע באַרמהערציגע שוועסטער מיט אַ רויטען צלם אויפֿ'ן ברוסט, ווי עפּעס סוד'ענדיג שעפּטשעט זי: „דאָס ליגט די באַרעמהאַרציגקייט אַ טויטע. נישטאָ מעהר קיין רחמנות אויף דער וועלט!"

דאָ ליגט אַ יונג מיידעלע מיט אַ העל קליידעל, פּונקט ווי אַ כלה, מיט פּו-נאַנדערגעוואָרפֿענע האָר און מיט אַ לעבעדיגען שמייכעל, און עס בעמערקט זיך: „דאָס ליגט די בעטויטע פֿרייהייט! נישטאָ מעהר קיין פֿרייהייט אויף דער וועלט!" און פֿאַר די אויגען שוועבט אַ „מתים-קאַראַהאָד" און אין די אויערען קלינגט אַשמדאי'ס מוזיק"...

און גאַנץ פֿריה זעהט מען אין די גאַסען גאַנצע שורות מיט לויות. עס געהען הונדערטע מענשען אָנגעטאָן אין שוואַרצען, און נאָך זיי אַ טרומנע, באַפּוצט מיט בלומען און רויטע לענטעס; ווידער הונדערטע מענשען און ווידער אַ טרומנע מיט בלומען און לענטעס. אַנדערע טרומנעס זענען געטראָגען געפֿאַרבט אין רויט. פֿון די מענשען געהען אַ סך מיט ביקסען. זיי געהען שווייגענדיג, מיט לאַנגזאַמע טריט. די מוזיק שפּילט און לאָזט הערביי אַלץ נייע טרומנעס און אַלץ נייע בעגלייטער. מען געהט צום רוים-געהאָרענעם פּלאַץ אונטער די גרויסע ווענט פֿון „קרעמעל" און מען גראָבט אויס אַ גרויסען ברודער-קבר.

די מאָסקווער גלאָקען קלינגען נישט, ביז מען בעגראָבט די רויטע קרבנות. נאָר אָט בעווייזט זיך אַן'אַנדער מין לויה: עס געהען גלחים אָנגעטאָן אין זילבער-נע קליידער, מיט גרויסע הייליגע בילדער, מיט גאָלדענע צלמים. עס נעהען דאָ אַנדערע בעגלייטער: פֿרויען און מענער אין שוואַרצען, אָפֿיצירען מיט אָפּגעריסע-נע עפּאָליטען. דאָס בעגראָבט מען די „ווייסע". די לויות בעגעגענען זיך, מען קוקט זיך אָן מיט בייזע מלאך-המות'דיגע אויגען. די גלאָקען קלינגען איצט פֿאַר ביידע מחנות און די זעלבע ערד וועט זיי צודעקען און די זעלבע נאַכט וועט איבער זיי שוועבען.

נאָך די לויות פֿערצוימען די „רויטע מחנות" די גאַסען. מען רעווידירט יעדערען, צי ער האָט נישט קיין רעוואָלווער, אָדער אַנדערע כלי-משחית. און ביי ווען מען געפֿינט, שיסט מען איהם גלייך מיט זיין אייגענעם מאָרד-אינסטרומענט.

די ערשטע אַרבייט פֿון די באָלשעוויקעס נאָך זייער זיג איז בעשטאַנען: צו פֿער'חתמ'ענען און אַרעסטירען די סייפֿען אין די בענק, די ווערטפּולע זאַכען און אַז. וו.

אַ סך שטילע טראַגעדיעס האָבען זיך אָפּגעשפּילט. מענשען האָבען געזאַמעלט אין דער צייט פֿונ'ם „בלוטיגען מבול" געלד און בריליאַנטען, און מען האָט אַלעס צוגענומען. מיליאָנען געשעפֿטען, שטאַרקע אַקציען-געזעלשאַפֿטען זענען צושטערט און פֿערניכטעט געוואָרען, פֿיל וועלט זענען צושאָסען געוואָרען, זוכענדיג דאָרט בעהאַלטענע, פֿערסויערטע אוצרות.

10-טער קאַפּיטעל

דער צאַר מיט זיין משפּחה אויסגע'הרג'עט.

מען האָט אָן דעם צאַר און זיין משפּחה אויך נישט פֿערגעסען. מען האָט זיך מיט זיי אויפֿגעפֿיהרט צערעמאָניען זיך. די סאָלדאַטען זענען געוואָרען פּאָלי-טישע בעלי-בתים, און ווען דער צאַר האָט איינמאָל בעגריסט אַ סאָלדאַט פֿון דער שמירה און זאָגט צו איהם: „גוט-מאָרגען, סטרעלאָק!" (שיסער) בעליידיגט זיך דער סאָלדאַט און זאָגט צו ניקאָלאַיען: „איך רופֿט מען מיר נישט! מען מוז זאָגען: גוט מאָרגען טאָוואַרישץ" (חבר); מען הויבט אָן צו בעליידיגען דעם צאַר'ס טעכטער, מען שרייבט אויף דעם קליינעם אַלעקסייען, וועלכער האָט שוין כלומרש'ט געפֿיהרט אַ „טאָג-בוך".

די ממשלה פֿון די סאָלדאַטען איז געוואָרען האָט אַ טאָג גרויזאַמער פֿאַר'ן צאַר. מען האָט זיי אפֿילו נישט ערלויבט צו געהן אין קלויסטער.

עטליכע מאָנאַטען נאָך דעם באָלשעוויסטישען נצחון האָבען די רויטע הער-שער אונטערהאַנדעלט מיט דייטשלאַנד, כּמעט לעאָן איז געוועזען שטאַרק דאַגעגען.

דייטשלאַנד האָט דאַן געשטיצט די „רויטע". נישט חלילה פֿון אהבה-וועגען, נאָר עס איז געווען אַ פּאָליטישער מאַניפֿעסט מצד דייטשלאַנד. זיי האָבען געדענקט, אַז נאָכדעם ווי די רוסישע אַרמעען האָבען אין דער פּראַקטיק אויפֿגעהערט צו עקזיסטירען, וועלען זיי קענען גיך מסור הערען פֿון די רויטע סאָלדאַטען, וועלכע לעאָן האָט געהאַלטען אין אָרגאַניזירען און נאָכדעם אויפֿשטעלען אין רוסלאַנד אַנ'אַנדער רעגירונג, וועלכע זאָל זיין פֿריינדליך צו דייטשלאַנד.

(דאָס ווייטערע קומט)

דער נאהנטסטער סופּער-פילם פון קינא-טעאטער
PALACE
די שטנ'ס פון הארעם
רעוואָלוציע-דראַמע. וואס דעקט אויף די סודות פון די מזרח'דיגע תענוגים-הייזער („Dans l'ombre du harem")

אונזער מענדעלי = פּרעמיע

צוליב דער גרויסער נאָכפראַגע אויף אונזער מענדעלי פּרעמיע, האָבן פערשידענע עקזעמפּלארן און מיר האָבן געמוזט אין פערלאַג פערגרעסערן אונזער בעשטעלונג. מיר האָבן ווידער ערהאַלטען א פרישען טראַנספּאָרט פון די מענדעלי-ביכער און אלע אונזערע אַבאָנענטען און לעזער, וואָס האָבן ביז-איצט די פּרעמיע נאָך נישט בעקומען צוליב דער דערמאָהנטער סבה, קענען זי איצט קריגען אויף די פריהערדיגע בעדינגונגען.

דער פערלאַג „לאדזער טאגעבלאט".

לעטשניצע

17 זגערסקאַ 17, טעל. 16-33.

אַלערלײ קראַנקהײטען ווערען עפּעטגעגען דורך ספּעציאַליסטען דאָקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אָוונד. — מעסאַזש, עלעקטריזאַציע פּעקען-שטעלען, קינסטליכע בעררגיזן-בעשטראַלונגען אימפּיגען גענען שקאַר לאַטינע.

„דָבָר"

עתון פועלי ארץ-ישראל

תל-אביב ת. ד. 199 Tel-Aviv P. O. B. 199

אנו מודיעים בזה לכל קוראינו וחותמינו כי החבר י. סקלה הול להיות סוכננו בפולין מיום 1 לאוקטובר, ש. ז.

פתחנו חשבון בפ. ק. א. מספרו הוא: 191.300 בשם „דבר", וכל הרוצה לקבל את עתוננו עליו להזדרז ולהכניס את תשלום דמי חתימתו לפ. ק. א. על חשבוננו הנ"ל. את אשור התשלום יחד עם מענו המדויק ימציא ישר ל„דבר" בתל-אביב והעתון ישלח אליו ישר תיכף ומיד.

דמי החתימה לחודש — 10 זהוב.

הליגה למען ארץ ישראל העובדת, „החלוץ", „השומר הצעיר", „תרבות" מוסדותיהם וחבריהם וכן גם מורי „תרבות" נותנים הנחה מיוחדת: פרטים במרכזים.

מנהלת „דבר".

מעכאַנישע שלאָסערײַ און שווייסעריי

J. Reder, Łódź

Konstantynowska 11 róg Zachodniej

פ'נעהם אָן פערשידענע מאַשינען-רעפּעראַטורען ווי צוזאַמען פער-שידענע מאַשינען-טײלען. און אויטאָגענישע שװײסונגען.

שנעל און ביליג!

בעמ.! פּריוואַט-וואוינונג גדאַנסקאַ 30 ה. 17.

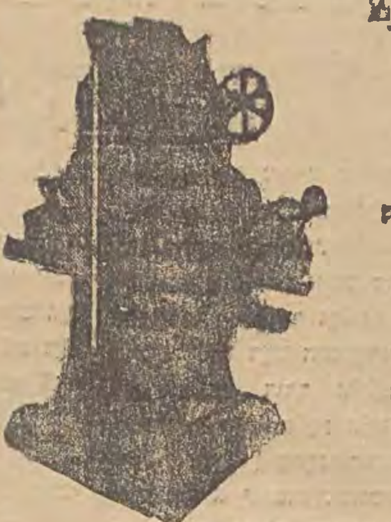

Zjednoczone Fabryki Maszyn

„UNIA"

dawn. C. Blumwe i Syn, Sp. Akc.

BYDGOSZCZ-WILCZAK

די עלטסטע אין פוילען ספּעציאַל-מאַשינען-פאַבריק

ליפערט אַלס ספּעציאַליטעט:

קאָמפּלעטע אײנריכטונגען פאַר האָלץ - בעאַרבײטונג.

מיט פאַנפראַגען זיך צו ווענדען צום פערטרעטער:

Inżynier G. Praszkier,

Łódź, Zawadzka 16a

Tel. 27-52.

ס'ווערען געזוכט

פּרעבלאַנקעס

מיט דער העברעאישער אונט עריכט-שפּראַך. מעלדען זיך אין דער קאַנצעלאַריע פון אינטערנאַט אין תלמוד-תורה שטראָסע-גאַס 5/8 פון 6 ביז 8 אָוונד. 6278

אַ מחאַליפיצ. מראָפּס-שפּולערין ווערט מען וואָסערט געזוכט בײַ ראָקעטש, פּיעטריקאָווער 36.

אל תתהלל ביום מחר

כי לא תדע מה ילד יום.

לייג נישט אָפּ אויף מאָרגען

נאָר גײ זיך צו דערפאַסט ערלעדיגען סאַנדראַוועס וואָכען וואָסטו גלײַך קומען צו לויפען אין ביוראָ

17 פּיעטריקאַווער 17

52 זאַכאָדניאַ 52

וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאַפט געשריבען לויט'ן אױסמאַך אַלערלײ ביטעס, קלאַגעס, זאַבעזשענשטעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, אַפּעלאַציעס, ציווילע און קאַרנע אַפּאַרטעמענטען, קאָנטראַקטען, רעקורסען וועגען דירה אין אורזשאַד-ראַזיעמטשי, וועגען מעטער אין קאָמיסאַריאַט-רזשאַנדו און אַלע פּאָליצײ-פּאַפּירען, אַקטען אינטערוועציעס, אַקטען דע-קלאַראַציעס, קאָרגע פּראָצעסן, ווי אויך איבער-זעצונגען אין אַלע שפּראַכען. ספּעציאַליסט אין שותפות-אַקטען. מיט אַכטונג

י. מאַנעלאַ רעכט-קאָנסולטאַנט

איך זוך אַ רוטינירטע

קעכין

אין אַן ריטועלען רעסטאָראַן, וועלכע זאָל קענען פּערפּרײזעט וואַרימע און קאַלטע מאכלים. איך רעפלעקטיר נאָר אויף אַ ערשטקלאַסיגע קראַפט מיט לאַנגע פּראַקטיק.

ל. הירשליס

פּוזען, פּאָשטאָוואַ 33.

לערן-יונגלעך

ווערען געברויכט אין דער מעטאַל-גיסערײַ אויף סילינסקיעגאַ 44

— גוטע באַלדיגע צאָהלונג. —

שרייבען

עהן אוי שנעל

לערנט אויס דער בעריהמטער

קאַליגראַף ל. בערמאַן

אין 15 לעקציעס. אויך ווערט געלערנט גוט א יודישען בריף דעם וואָס קען טרניעם. זאַוואַדזקאַ 19 ט ר 1.

פאַרענדיגן דאָקטערשטאַג אויפ'ן פראַמאַנאַ האָט מען מיר צוגעגנבע'ט 2 איבנענע בלאַנקעטקעס אַ 500 זל. און אַ נאַטיק-ביכעל. די וועקסלען ווערען ערקלערט פאַר אונגילטיג. אַנצונערונגען צו י. גאָלדבערג נאַוואָמיעסקאַ 22.

Story i kapy FILET i etaminowe

wykonywa wikwintnie i gustownie

Blajwajs, Zawadzka 27, od 6 p.p.

פּױלישע שפּראַך

לערנט ערלעדיגט גרינדליך דורך אַ קורצער צײַט

הכּכאַרניאַ 29, וו. 8.

לײַ-ביבליאָטעק

א. ג. א. אײַזענשלאָס

קאָלודניאַווואַ 11, לינקס צעציקע 3 שטאָק

די ביבליאָטעק איז עפענ מאָנטאָג און מיטוואָך פון 6—10 אָוונט און שבת פון 1—10 ביזאַן און פון 4—10 אָוונט. אײַנשרײַבען קען מען זיך יעדען טאָג פון 6—10 אָוונד.

וויכטיג פאַר דאַמען!

מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען-היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטעסטע היטע איבער-אַרבײַטעט איך אויף גענצליך נײַ. געדענקט די אַדרעס:

פאַר נאָר 2.50 זל.

23 זאַוואַדזקאַ 23

אין הויף, 2-טען אײַנגאַנג, לינקס פּאַרטער.

פּראָבירט מיט די שענסטע מאָדעלן פון דער לעצטער נײַהײט און אַ שענער אויסוואַהל פון פערשידענע פערטיגע היטען אויף לאַגער.

„TOLA"

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן

10-יעהריגען יובילעאום

פון צענטראַלע סוחרים- און פאַבריקאַנטען-פערבאַנד אויף לאדזער וואָיעוואודזטווא (פּעטריקאַווער 10)

ערשיינט אין קורצען אַ אילוסטרירטער

יובילעאום = אַלמאַנאַך

(פּראַכט-אויסגאַבע)

אונטער דער רעדאַקציע פון י. אַבערזשאַנעק און ד"ר. מ. ארבאך.

אין דעם אַלמאַנאַך נעמט אַרײַן אַ געשיכטליכער איבערבליק פון די 10 יאָהר עקזיסטענץ, אויך פאָטאָגראַפיעס און אויטאָביאָגראַפיעס פון די ערשטע גרינדער, פערוואַלטונגס-מיטגלידער פון די 10 יאָהר, מיטגלידער פון די שידס-געריכט און שאַצונגס-קאָמיסיעס, אויך פון די מיטגלידער, וואָס האָבן פערדינסטען פאַר'ן צענטראַלען סוחרים-פעראײַן.

אינפאָרמאַציעס ערטײלט ד"ר. ארבאך אין די ביוראָ-שעה'ן.

דרוקזאַכען

אַלערלײ

ווערען שנעל, אַ פּונקטליך אין דער פײַנסטער אויס-פיהרונג און די מאָדערנסטע שריפט אויסגעשטאַטונג.

קלעפּסידרעס

(מאָדערנע-אנצייגען)

ווערען אין פערלויף פון 2 שעה געדרוקט און אויסגעקלעבט איבער דער גאַנצער שטאָט.

בוכדרוקערײַ

ע. און מ. האַמבורסקי

פּיעטריקאַווער 16. טעל. 47.

הויזער-פערוואַלטונגען

מיט גלײַכצײַטיגער ערלעדיגונג פון שטײַער-זאַכען איבערנימט גוט פּראַקטיצירטער פערוואַלטער, בעסטע רעפערענצען.

Ch. Regenwetter

Häuserverwaltungen & Bücherrevisionen

Berlin S. 14, Alte Jacobstr. 47.

Telefon: Dönkoff 4337.

רעגיסטרירט

די פּאַליסען און אַנדערע פּרעטענזיעס צו די געוועזענע רוסישע:

1) פערזיכערונגס-געזעלשאַפט „ראָסיא" („ROSJA")

2) פּעטערבורגער פערזיכערונגס-געזעלשאַפט

8) פערזיכערונגס-געזעלשאַפט „ושיון" („SHISŃ")

די רעגיסטראַציע-פאָרמאַליטעטען ערלעדיגט דאָס בעוואוסטע ביוראָ

„ארגוס", זאַכאַדניאַ 36

דער טערמין ענדיגט זיך. ד. 31 ד. ח.

(רעגיסטרירט קענען אויך ווערען פערלוירענע פּאָליסען.)

שוין ערשינען דאָס בוך

די ענטוויקלונג פון דעם גרויסען שאַטען

פון חיים יצחק בונין.

אינהאַלט: א) און וואו בין איך? ב) די קללה און י בכה ו. הפכים. ד) צוויי זײַגערס. ה) יורען און יורענטום. ו) איינדנשמה ז) פּיגף געשטאַלטען. ז) דער אײַנזאַמער און זײַן שאַטען. ח) די)ענטוויקלונג פונ'ם „אני מאמין!" ט) התגלות האדם. י) שרשים. י"א) בריקען.

הויפּט-פערקויף אין פערלאַג א. גיטלין. פערקויף אין לאָדז ביים מחבר, פּלאַצאַ קאָשציושקאַ 29, און אין אַלע בוכהאַנדלונגען.

הירפּסטער דער פּאַלקס ריגעל

ישראל ראַבאָן!

לידער. — פּרײַז 2 זל.

לאַם

ישראל ראַבאָן!

ראָמאַן פון בריסמאַשטער לעבען. פּרײַז 2 זלאָטים.

צו באַקומען בײַ:

Wydawnictwo Sz. Goldfarba, Warszawa, Szczęśliwa 3

אין לאָדז: בוכהאַנדלונג „קולטור", פּיעטריקאַווער 60 א. בוכהאַנדלונג „ליכט", פּאָמאָרסקאַ 12.

ערשט ערשינען!

אַנאָנסען-פּרײַזן: פאַר אַ פּעטיט-שורה פון פּאָרשטעלונג ... טעקסט 18 גראָשען, פּריוואַט 24, אין טעקסט 40 גר., פּרײַזען 60 גר., גאַנץ 12 גר., פּריוואַט 18 גר. ... פאַר אויסלענדישע אַנאָנסען 100% טײַערער. אויסער דער שטאָט 60% טײַערער. פון די פּרײַזען ווערט נישט אָפּגעגעבען קען ראַבאַט.

Redaktor-wydawca E. Hamburski

Złocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16.